

ЗН УКРАЇНСЬКА МОВА

Читання й аналіз
тексту

2022

- Завдання до одного, двох і більше текстів
- Опрацювання таблиць, графіків, ілюстрацій як медіатекстів
- Тестування онлайн

ЕЛЕКТРОННИЙ
ДОДАТОК

УДК 811.161.2:028.5 (079.1)
У45

У45 **Українська мова.** Читання й аналіз тексту. Підготовка до ЗНО / Н.С. Полулях, І.Л. Столій, О.В. Лобусова, Н.В. Кириченко. — Харків : Вид-во «Ранок», 2021. — 64 с.

ISBN 978-617-09-6583-7

Посібник призначений для підготовки до виконання завдань зовнішнього незалежного оцінювання з української мови та літератури, які вимагають роботи з текстами. Відповідає новітнім вимогам ЗНО та міжнародним стандартам оцінювання читацької компетентності. Використовувати посібник можна як для самостійної роботи, так і на шкільних уроках або заняттях із репетитором.

Для учнів, абітурієнтів, учителів, репетиторів і всіх, хто прагне розвинути та вдосконалити здатність читати й аналізувати тексти.

УДК 811.161.2:028.5 (079.1)

Разом дбаємо
про екологію та здоров'я

ISBN 978-617-09-6583-7

© Н.С. Полулях, І.Л. Столій,
О.В. Лобусова, Н.В. Кириченко, 2020
© ТОВ Видавництво «Ранок», 2021

Шановний друже!

Пропонуємо тобі перевірити за допомогою посібника, наскільки вдумливо ти вмієш читати.

Уважне, вдумливе читання — не така легка справа, як здається на перший погляд. Воно передбачає не просто здатність більш-менш швидко пробігати текст очима. Уміти читати — це складний вид діяльності, що передбачає низку розумових операцій, а саме:

- розуміння тексту;
- тлумачення його змісту;
- запам'ятовування прочитаного;
- оцінювання достовірності тексту;
- уміння використовувати здобуту інформацію для різних цілей (у повсякденному житті, навчанні, роботі).

Ти можеш запитати, навіщо вміти виконувати перелічені операції. Справа в тому, що без них неможливо засвоїти інформацію, а значить — важко бути успішним у навчанні, будувати кар'єру, майбутнє. Адже під час навчання в школі, опанування будь-якої професії в коледжі чи виші переважну більшість знань ти дістаєш саме завдяки читанню. Окрім того, без читання важко уявити спілкування з друзями та знайомими в соціальних мережах.

Завдяки посібнику ти маєш змогу оцінити власне читацьке уміння. Для цього тобі потрібно уважно прочитати наведений текст у кожній вправі, а потім, орієнтуючись на інструкцію, виконати завдання — обрати правильну відповідь з-поміж наведених варіантів або написати її самостійно. У тестових завданнях із наданими відповідями обведи колом літеру правильної відповіді.

Виконання завдань не потребує від тебе демонстрування знань шкільних предметів. Ти маєш зосередитися лише на наведеному тексті й працювати виключно з ним.

Завдання до текстів розраховані на формування та контроль насамперед таких читацьких умінь:

розуміння буквального значення тексту;

пошук у тексті потрібної інформації;

оцінювання достовірності й правдоподібності поданої інформації;

осмислювання особливостей форми тексту;

осмислювання змісту тексту;

синтезування інформації на основі різних частин тексту;

формулювання власних умовиводів на основі поданої інформації.

Для розуміння, яке саме (або які) уміння формує чи розвиває завдання, поруч із кожним завданням у посібнику стоїть умовна позначка.

Приклад виконання завдань

Наведімо приклад виконання завдань до тексту.

ВПРАВА

Віртуальні взаємини роблять людей нещасними

За даними 2016 року, оприлюдненими компанією Deloitte, пересічний користувач Facebook щодня витрачає майже годину свого життя на цю соціальну мережу. Опитування компанії показало, що для багатьох користувачів перевірка соціальних мереж — це найперше, що вони роблять, не встаючи вранці із ліжка. Звісно, соціальна взаємодія, спілкування — здорова і необхідна частина людського існування. Але це стосується взаємодії з іншими в реальному житті. А як впливає спілкування в соціальних мережах, через екран смартфона або комп'ютера?

Дослідники з Каліфорнійського та Єльського університетів (США) протягом трьох років вивчали взаємозв'язок між благополуччям і використанням соціальних мереж. У дослідженні взяли участь 5 тисяч користувачів Facebook. Учені оцінювали благополуччя, збираючи дані користувачів про задоволеність життям, самооцінку, психологічне й фізичне здоров'я, масу тіла.

Результати дослідження показали, що використання Facebook зробило людей менш щасливими. Протягом року в користувачів погіршився стан психологічного здоров'я: кожне збільшення кількості лайків, переходів за посиланнями та оновлень статусу на 1% знижувало показники психологічного здоров'я на 5—8%.

Проте не все так погано, як може здатися. Дослідники також відзначили, що Facebook допомагає людям, коли їм особливо сумно, адже в такому стані дехто не хоче або не має сил спілкуватися напряду і знаходить віддушину в читанні статусів і коментуванні в соцмережі.

(За матеріалами порталу Geektimes)

Використайте зміст тексту, щоби відповісти на запитання, подані нижче.

ЗАВДАННЯ 1

Що є темою дослідження американських учених, згаданого в тексті?

- А** Вплив збільшення числа лайків на психологічний стан людини;
- Б** порівняння спілкування в соціальних мережах і в реальному житті;
- В** вплив використання соціальних мереж на благополуччя людини;
- Г** позитивний вплив мережі Facebook на людину в пригніченому стані.

У тексті йдеться про всі проблеми, перелічені у відповідях А, Б і Г, але правильним є лише варіант В, адже тема дослідження — саме взаємозв'язок між благополуччям і використанням соціальних мереж. Формулювання відповіді навмисне не повторює текст буквально, щоб ти продемонстрував уміння бути уважним читачем, визначати суть прочитаного. Отже, завдання 1 спрямоване на розуміння буквального значення тексту.

ЗАВДАННЯ 2

Як, згідно з текстом, впливає активне користування соціальною мережею на психологічний стан?

- А** Поліпшує його на 1% після кожного оновлення статусу;
- Б** погіршує його на 1% у разі зростання активності на 5—8%;
- В** поліпшує його на 5—8% після отримання кожного лайку;
- Г** погіршує його на 5—8% у разі зростання активності на 1%.

Правильна відповідь — Г. Завдання 2 спрямоване на перевірку вміння уважно читати текст, запам'ятовувати наведену в ньому інформацію, правильно інтерпретувати та використовувати прочитане, відповідаючи на запитання.

ЗАВДАННЯ 3

На основі тексту напишіть, який позитивний вплив має спілкування в соцмережах. Які переваги спілкування в Інтернеті ви можете назвати самостійно? Обґрунтуйте свою позицію.

У відповіді потрібно зазначити, що соцмережі дають змогу не залишатися самотніми людям у пригніченому стані — тим, хто сумує і не хоче спілкуватися з близькими та друзями безпосередньо. Ти також маєш пояснити, чим і чому його приваблює спілкування в соцмережах. Наприклад, таким чином: «У кожної людини своє коло інтересів, і поруч може не бути того, хто поділяє твої захоплення. А в соцмережах завдяки простим системам пошуку завжди можна знайти однодумців. Компетентний співрозмовник зацікавлено прийме твої враження, почуття, думки. Він дасть корисну пораду — наприклад,

послухати нового виконавця вашого улюбленого стилю музики, прочитати нову книжку». Завдання тренує вміння відшукати в тексті потрібну інформацію, робити власні умовиводи на основі поданої інформації, аргументувати свою позицію.

Зауважимо, що у тестових завданнях закритого типу ти маєш обвести літеру правильної відповіді.

Оцінювання виконання завдань

Максимальна оцінка за виконання кожної вправи становить 12 балів. Оскільки у вправах різна кількість завдань, то поряд із кожним завданням зазначено кількість балів за його правильне виконання.

У тестових завданнях оцінюють вибір правильної відповіді з-поміж чотирьох поданих (за неправильний вибір бали не нараховуються); у завданнях, що передбачають відповідь на запитання, оцінюють правильність, повноту, доречність, логічність побудови відповіді. Наприклад, завдання передбачає, що ти висловлюєш свою позицію та обґрунтовуєш її, і має бути оцінено максимум у 5 балів; ти виявляєш свою точку зору, але не аргументуєш її (або аргументи є недоречними). У цьому випадку відповідь оцінюється у 2 бали.

Результати виконаної роботи покажуть твою здатність вдумливо читати різні тексти, а також дадуть змогу зрозуміти, які уміння краще потренувати й додатково розвинути.

Бажаємо успіхів і плідного, цікавого проведення часу!

ВПРАВА 1 (тренувальна)

Оберіть варіант «так», якщо речення має сенс. Обведіть «ні», якщо речення безглузде.

РЕЧЕННЯ	ТВЕРДЖЕННЯ	
Максим — високий юнак у синій сорочці, отже, всі високі юнаки носять сині сорочки.	Так	Ні
Восени приморозки трапляються ще у вересні.	Так	Ні
У валізи відірвалася ручка.	Так	Ні
Деревину дуба роблять зі сталі.	Так	Ні
Очікуючи на зупинці, у мене випав гаманець.	Так	Ні
На запитання «Ти спиш?» неможливо відповісти: «Так».	Так	Ні

ВПРАВА 2

Оберіть варіант «так», якщо речення має сенс. Обведіть «ні», якщо речення безглузде (12 балів; за кожну помилку знімають 1 бал).

РЕЧЕННЯ	ТВЕРДЖЕННЯ	
Собак потрібно годувати не тільки м'ясом.	Так	Ні
Ліза приготувала на сніданок нафту.	Так	Ні
Мені подобається кататися на ковзанах і плавати.	Так	Ні
Я чекав автобус майже 20 хвилин.	Так	Ні
Якщо піде дощ, ми залишимося вдома.	Так	Ні
Коли я відкрив коробку, то побачив кольоровий пухнастий шарф.	Так	Ні
Сьогодні очікують спеку.	Так	Ні
Ганна любить зелені помідори, тому що вони квадратні.	Так	Ні
Якщо у людини підвищується температура, то вона хворіє; Борис хворіє, значить — у нього висока температура.	Так	Ні
Мою бабусю звать Марія Іванівна.	Так	Ні
Крокуючи площею, у пса вирвалося погрозливе гарчання.	Так	Ні
За вікном падали лапаті сніжинки.	Так	Ні

ВПРАВА 3 (тренувальна)

Оберіть варіант «так», якщо речення має сенс. Обведіть «ні», якщо речення безглузде.

РЕЧЕННЯ	ТВЕРДЖЕННЯ	
Штучний інтелект заріс пліснявою.	Так	Ні
Баритон талановито виконав арію.	Так	Ні
Щоби вижити в джунглях, треба бути обережним.	Так	Ні
Лікарню побудували за кошти приватної компанії.	Так	Ні
Молоко чомусь не скисло, хоча простояло в холодильнику майже два тижні.	Так	Ні
Навколо планети утворилося пальто.	Так	Ні

ВПРАВА 4

Оберіть варіант «так», якщо речення має сенс. Обведіть «ні», якщо речення безглузде (12 балів; за кожен помилку знімають 1 бал).

РЕЧЕННЯ	ТВЕРДЖЕННЯ	
Олена побоювалася сусідки — суворої, непривітної бабусі.	Так	Ні
На стільцях далеко не улетиш.	Так	Ні
Із кущів лунало цвірінкання якоїсь пташки.	Так	Ні
У західній частині неба ніби хтось розлив червону фарбу.	Так	Ні
Сосна прикрасилася вовками.	Так	Ні
Тарас не втрачав надії швидко підготуватися до екзамену та вивчити усі білети за один день.	Так	Ні
Візок стояв розпряжений у тіні дерев.	Так	Ні
Я придбав окуляри з 20-процентною знижкою.	Так	Ні
Хуртовина вирувала в тарілці.	Так	Ні
У дитинстві Миколі доводилося бувати в Китаї з батьками.	Так	Ні
Виделки роблять із кошиків.	Так	Ні
Улюблений гурт Олени анонсував вихід нового альбому наступного року.	Так	Ні

ВПРАВА 5 (тренувальна)

Розклад занять гуртків Криворізької
загальноосвітньої школи № 113

№ З/П	НАЗВА ГУРТКА	ГОДИНИ РОБОТИ
1	Секція хокею на траві	Пн 14.30—17.00 Чт 14.30—17.00 Сб 9.00—12.00
2	Гурток з пішохідного туризму	Вт 15.00—17.25 Пт 15.00—17.25
3	Секція карате-до	Пн 16.00—18.00 Ср 16.00—18.00 Пт 16.00—18.00
4	Гурток «Арт-проект»	Вт 15.00—16.35 Чт 15.00—16.35
5	Туристичний гурток	Вт 15.00—16.45 Чт 15.00—16.45
6	«Історичне джерельце» (шкільне музеєзнавство)	Чт 15.00—17.45 Пт 15.00—17.45
7	Тренінг-курс «Рівний — рівному»	Ср 15.00—15.45 Чт 15.00—15.45

На сайті школи для учнів опубліковано розклад роботи гуртків і секцій. Виконайте завдання, спираючись на розклад.

ЗАВДАННЯ 1

Які з гуртків працюють тричі на тиждень?

ЗАВДАННЯ 2

Тривалість заняття у якому гуртку є найдовшою?

- А** «Історичне джерельце»;
- Б** секція хокею на траві;
- В** гурток з пішохідного туризму;
- Г** секція карате-до.

ВПРАВА 8

Л. да Вінчі

Гусінь

Прилипнувши до листя, гусінь зацікавлено спостерігала, як комахи співали, стриба-ли, скакали, бігали наввипередки, пурхали... Усе навколо перебувало у безперервному русі. І лише їй, бідоласі, було відмовлено в голосі і не дано ані бігати, ані літати.

Вона могла тільки плазувати, докладаючи важких зусиль. І поки гусінь незграбно перебиралася з одного листка на інший, їй здавалося, що вона здійснює навколосвітню подорож.

Але вона не нарікала на долю і нікому не заздрила, усвідомлюючи, що кожен повинен виконувати свою справу. Їй, гусені, треба навчитися ткати тонкі шовкові нитки, щоби з них сплести для себе міцний будиночок-кокон.

Без зайвих міркувань гусениця негайно взялася за роботу і до визначеного строку виявилася закутаною з ніг до голови в теплий кокон.

— А що буде далі? — запитала вона, залишившись відрізаною від світу у своєму укритті.

— На все свій час! — почувся їй у відповідь.— Наберися трохи терпіння, а там побачиш.

Коли настав час і вона прокинулася, то вже не була неповороткою гусінню, як колись. Спритно вивільнившись із кокона, вона з подивом помітила, що має легкі крильця, щед-ро і яскраво розмальовані. Весело змахнувши ними, вона, немов пушок, відштовхнулася від листка, полетіла й розтанула в блакитному серпанку.

Використайте зміст тексту, щоби відповісти на запитання, подані нижче.

ЗАВДАННЯ 1 (1 бал)

Як почувалася гусінь, спостерігаючи за комахами?

- А** Відчувала заздрість і ревності;
- Б** відчувала розчулення;
- В** у неї прокинулося бажання навчитися стрибати або літати;
- Г** думала, що в кожного своє особливе призначення.

ЗАВДАННЯ 2 (2 бали)

Прочитайте наведені нижче речення та пронумеруйте їх відповідно до того, як розвиваються події в тексті.

- А** Гусінь зробила собі кокон.
- Б** Гусінь перетворилася на метелика.
- В** Гусінь почула чийсь невідомий голос.
- Г** Гусінь спостерігала за безперервним рухом комах навколо.

ВПРАВА 9

І. С. Тургенєв

Суперник

У мене був товариш — суперник; ані в справах, ані у службі або коханні; але наші погляди ні в чому не збігалися, і щоразу, коли ми зустрічалися, між нами виникали нескінченні суперечки.

Ми сперечалися про все: про мистецтво, про релігію, про науку, про земне і потойбічне, особливо про загробне життя.

Він був щирим і захопленим вірянином. Одного разу він сказав мені:

— Ти з усього смієшся; але якщо я помру раніше тебе, то явлюся тобі з того світу... Побачимо, чи засмієшся ти тоді.

І він, справді, помер раніше за мене, ще молодою людиною; але минули роки — і я забув про його обіцянку, про його погрозу.

Якось уночі я лежав у ліжку і не міг, та й не хотів заснути.

У кімнаті було ані темно, ані світло; я почав вдивлятися в сиву напівтемряву.

І раптом мені здалося, що між двох вікон стоїть мій суперник — і тихо і сумно хитає зверху вниз головою.

Я не злякався — навіть не здивувався... але, злегка підвівшись і спершись на лікоть, почав ще пильніше дивитися на постать, яка так несподівано з'явилася.

Той продовжував хитати головою.

— Що? — вимовив я нарешті. — Ти радієш? або шкодуєш? Що це: застереження чи докір?.. Чи ти хочеш дати мені зрозуміти, що помилявся? Що ми обидва помилялися? Що ти відчуваєш? Пекельні муки? Райське блаженство? Скажи бодай слово!

Але мій суперник не вимовив жодного звуку — і тільки, як і раніше, сумно й покірно кивав.

Я засміявся... він зник.

Використайте зміст тексту, щоби відповісти на запитання, подані нижче.

ЗАВДАННЯ 1 (1 бал)

Яке слово найкраще підходить як синонім до назви твору, зважаючи на його зміст?

- А Опонент;
- Б ворог;
- В доброзичливець;
- Г покровитель.

ЗАВДАННЯ 2 (2 бали)

Якою була провідна тема дискусій суперників?

- А Релігійні уявлення про земний світ;
- Б наукові уявлення про людину;
- В загробний світ у творах мистецтва;
- Г потойбічна доля людини.

ЗАВДАННЯ 3 (1 бал)

Прочитайте наведені нижче речення та пронумеруйте їх за послідовністю подій у тексті.

- А** Герой звернувся із запитаннями до постаті померлого суперника.
- Б** Суперник пообіцяв героєві, що з'явиться перед ним після своєї смерті.
- В** Герой несподівано побачив померлого суперника.
- Г** Суперник помер молодим.

ЗАВДАННЯ 4 (3 бали)

В останньому монологі герой напружено розмірковує. Визначте, за допомогою яких засобів мови автор передав розумове напруження героя.

ЗАВДАННЯ 5 (5 балів)

Чи є, на ваш погляд, останнє речення доречним завершенням твору? Обґрунтуйте свою позицію, висловивши міркування з приводу того, як останнє речення пов'язане зі змістом тексту.

Союз споживачів України

Про Союз

Всеукраїнська громадська організація «Союз споживачів України»:

- незалежна, неурядова та некомерційна громадська організація, створена для захисту прав та інтересів громадян України як споживачів, підвищення безпеки і поліпшення якості їхнього життя, а також впровадження пріоритету прав людини в трикутнику «влада-бізнес-споживач»;
- одна із відомих і активних громадських організацій в країні для захисту прав споживачів, яка має розвинену структуру регіональних відділень;
- впливовий інструмент для впровадження основних принципів цивілізованої споживчої політики і захисту прав споживачів у суспільстві та органах державної влади й місцевого самоврядування.

Основні напрями діяльності

- Правозахисна і правова допомога споживачам

Союз надає правову допомогу споживачам: консулює їх, допомагає скласти претензії і позовні заяви, підтримує або представляє в судах, здійснює правову освіту.

- Законодавча діяльність
- Діяльність у сферах технічного регулювання

Реалізуючи девіз «Стандарти для споживачів» Міжнародної організації зі стандартизації (ISO), а також продовжуючи загальноприйнятну світову практику формування технічних комітетів, «Союз споживачів України» бере участь у роботі 27 технічних комітетів зі стандартизації.

- Представницька діяльність

Союз представляє інтереси споживачів в органах виконавчої, законодавчої влади і органах місцевого самоврядування, співпрацює з цими органами під час підготовки нових нормативних актів та внесення змін до тих, що діють.

- Діяльність щодо залучення грантів
- Дослідження і тестування продукції, представленої на ринку

Союз проводить тестування і дослідження якості та безпеки продукції з метою поліпшення інформованості споживачів.

- Міжнародна діяльність

Союз налагоджує зв'язки з міжнародними організаціями та їхніми представництвами для обміну досвідом.

- Видавнича діяльність

Союз веде активну видавничу діяльність: друкує багато просвітницьких книг, брошур і буклетів, випускає безкоштовну газету «Споживач», журналісти якої намагаються донести об'єктивну інформацію представникам влади про критичні точки споживчого ринку, щоби підвищити безпеку та якість життя громадян як споживачів.

(За матеріалами офіційного сайту організації <http://consumerunion.com.ua>)

Виконайте наведені нижче завдання до тексту.

Протягом тижня львів'яни можуть безкоштовно пройти медичне обстеження

Консультації спеціалістів, медичне обстеження та тренінги з надання домедичної допомоги — від сьогодні протягом тижня львів'яни зможуть перевірити стан свого здоров'я абсолютно безкоштовно. Щорічна профілактична акція «Здорове місто» триватиме з 13 до 30 вересня.

Під час проведення щорічної акції поряд із медичними закладами буде функціонувати наметове містечко. Кожен охочий може підійти до спеціаліста, дістати консультацію чи пройти обстеження абсолютно безкоштовно.

Лікарі запевняють — такі акції справді важливі: «Власне проведення цієї акції дозволяє мешканцям перш за все нагадати, що за своїм здоров'ям треба стежити. Медики в цьому випадку намагаються піти назустріч і наблизити медичну допомогу до мешканців», — зазначив хірург Ігор Стояновський.

Цього року львів'ян консультуватимуть кардіолог, ендокринолог, сімейний лікар та педіатр. Усі охочі матимуть змогу пройти обстеження на мобільному флюорографі, виміряти артеріальний тиск, визначити індекс маси тіла, перевірити зір, виміряти рівень глюкози в крові, пройти електрокардіографічне дослідження, УЗД молочних залоз, мамографію.

Щодня таке містечко працюватиме з 11:00 до 16:00 біля різних лікарень чи поліклінік, тому охочих закликають ознайомитися із графіком та обрати найзручнішу для себе локацію.

Дати та місця проведення профілактичних акцій «Здорове місто»:

- 13.09 — на території 5 МКП, вул. Виговського, 32
- 14.09 — на території 6 МП, вул. Медова Печера, 1
- 15.09 — на території 4 МП, пр. Червоної Калини, 68
- 16.09 — на території АСМ 5 МКП, смт Рудно
- 20.09 — на території АСМ 6 МП, вул. Тр. Глинянський, 154
- 21.09 — на території 2-е ПВ 1 МКЛ, вул. Мазепа, 25
- 27.09 — на території 2 МП, вул. Симоненка, 4
- 28.09 — на території ДП, вул. Повітряна, 99
- 29.09 — на території АСМ 3 МКЛ, вул. Величковського, 30-А
- 30.09 — на території 2-е ПВ 6 МП, м. Винники

Також 17 та 24 вересня з 09:00 до 13:00 на базі Міської дитячої клінічної лікарні (вул. Орлика, 4) проводитимуть безкоштовне обстеження дітей: УЗД внутрішніх органів, УЗД кульшових суглобів, діагностика захворювань шкіри, консультації ортопеда-травматолога, невролога, отоларинголога.

Довідка

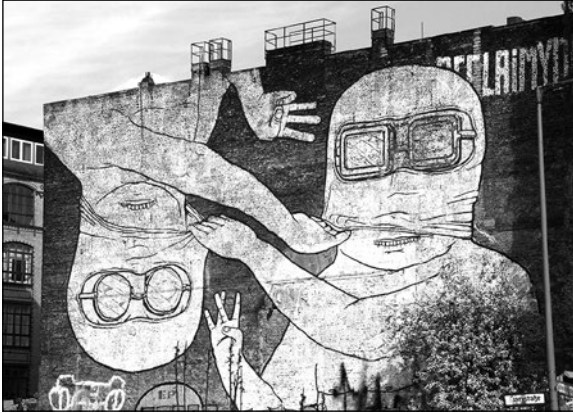
Профілактичні акції «Здорове місто» сприяють ранньому виявленню захворювань, які найчастіше трапляються і водночас найчастіше призводять до втрати працездатності та до інвалідності. Профілактичні обстеження дають можливість попередити та зменшити шкоду для здоров'я людини від цих хвороб. Торік у межах акції провели близько 12 тисяч обстежень. У 22% людей були виявлені відхилення від норми, найбільша кількість — під час обстеження молочних залоз.

(За матеріалами сайту lvivrada.gov.ua)

ВПРАВА 12

Стрит-арт

Стрит-арт (англ. street art — вуличне мистецтво) — напрям у сучасному образотворчому мистецтві, нанесення на будівлі, паркани міста малюнків.

Берлін. Робота «Take Off That Mask» італійського художника BLU

Лондон. Робота «Maid» художника Бенксі

Стрит-арт — явище суперечливе. Для прикладу наведено дві думки користувачів Інтернету.

Твінз

Я не в захваті від стрит-арту. Мені не подобаються малюнки на будинках. Творіння художників мають експонуватися в музеях, галереях. А будинок має гарний вигляд, коли він просто відремонтований і чистий.

Так, є непогані зразки стрит-арту. Ймовірно, їхні автори мають талант. Але їхня так звана творчість спонукає безталанних підлітків бруднити місце своїми кострубатими кривими написами, тобто займатися вандалізмом.*

Я знаю, що у світі стрит-арт зараз популяризують, проводять великі фестивалі. Але стрит-арт треба не популяризувати, а забороняти.

Біла Квітка

А мені дуже подобається стрит-арт. Малюнки тішать око, прикрашають похмурі сірі стіни, спонукають перехожих посміхнутися, забути про повсякденні справи та зробити на їх фоні селфі. Я не раз бачила, як мешканці міста і туристи фотографуються на їхньому фоні.

Я мешкаю у старому місті. Завдяки стрит-арту воно наче помолодшало, стало більш привабливим.

Треба розрізняти стрит-арт і безглузді та беззмістовні графіті у вигляді переплечених літер. Графіті мені не до вподоби. Це справді прояв хуліганства та вандалізму — із цим важко не погодитися. Але стрит-арт популяризує мистецтво, привносить його в буденне життя. Твори стрит-арту зовсім не псуєть місто, завжди несуть якусь ідею.

Особисто я дуже радію, коли бачу у своєму місті нові твори стрит-арту.

* Вандалізм — безжальне ставлення до чого-небудь цінного.

Використовуючи текст та ілюстрації, виконайте завдання.

ЗАВДАННЯ 1 (1 бал)

Якою є тема віртуальної дискусії користувачів Інтернет-форуму?

- А** Відмінності між графіті та стрит-артом;
- Б** припустимість і користь стрит-арту;
- В** естетичне виховання мешканців міст;
- Г** способи запобігання вандалізму.

ЗАВДАННЯ 2 (3 бали)

Поясніть, чому обидва користувачі згадують про вандалізм.

ЗАВДАННЯ 3 (4 бали)

Чю думку ви особисто підтримуєте? Обґрунтуйте свою позицію, використовуючи аргументи одного або двох сперечальників, а також подані ілюстрації.

ЗАВДАННЯ 4 (4 бали)

Не беручи до уваги, із чиїм дописом на форумі ви згодні, напишіть, який із двох текстів здається переконливішим. Прокоментуйте свій вибір, спираючись на те, як написаний текст.

ВПРАВА 13

Людство на порозі Нового часу

Ранній Новий час розпочинають Великі географічні відкриття, що охопили період від другої половини XV до середини XVII ст. Наприкінці Середньовіччя Європа «занедужала» на «золоту лихоманку». Торгівля, яка бурхливо розвивалася, вимагала великої кількості золотих і срібних монет, а їх катастрофічно не вистачало. У той час вважалося, що тільки далекі країни Сходу могли забезпечити європейську економіку необхідною кількістю коштовних металів.

У передових країнах Європи поступово відбувалося становлення абсолютної монархії, визначальною особливістю якої була характерна необмежена особиста влада правителя, що трималася на покірному дворянстві, королівських чиновниках і сильній постійній армії.

Новий час характеризується суттєвими змінами, що торкнулися всіх сторін людського життя. У передових країнах поширюються нові форми господарської діяльності, зароджується заснований на приватній власності капіталізм. Його головною метою стає постійний розвиток виробництва на основі використання досягнень науки і техніки, а також отримання прибутку.

*(За підручником С.В. Д'ячкова, С.Д. Литовченка
«Всесвітня історія. 8 клас»)*

Захід			
1486 Бартоломеу Діаш досягає південної точки Африки	1492 Христофор Колумб відкриває Америку	1498 Васко да Гама досягає берегів Індії	1519—1522 Перше навколосвітнє плавання
Схід			
1405—1433 Китайські морські експедиції до країн Індійського океану	1468—1474 Подорож Афанасія Нікітіна до Індії	1539 Турецький флот виходить в Індій- ський океан	1542 Португальці відкривають Японію
Україна			
1492 Документальне свідчення про козаків	1528 Похід козаків під керівництвом черкаського старости О. Дашкевича на Очаків	1556 Заснування князем Д. Вишневецьким Січі на о. Мала Хортиця	1563 Похід Д. Вишневецького до Молдавії

Використайте зміст тексту й таблиці для відповіді на питання, подані нижче.

ЗАВДАННЯ 1 (1 бал)

Що, згідно з текстом, спричинило «золоту лихоманку» в Європі?

- А** Дефіцит коштовних металів;
- Б** становлення абсолютної монархії в країнах Європи;
- В** поширення нових форм господарської діяльності;
- Г** наукові відкриття, розвиток техніки.

ЗАВДАННЯ 2 (1 бал)

У який період сталися події, згадані в таблиці?

- А** XIV—XV ст.;
- Б** XV—XVI ст.;
- В** XVI—XVII ст.;
- Г** XVII—XVIII ст.

ЗАВДАННЯ 3 (3 бали)

Яким загальним поняттям (наприклад, «економічні показники», «видатні вчені» тощо) можна об'єднати перші два рядки таблиці — «Захід» і «Схід»? Запишіть це поняття.

ЗАВДАННЯ 4 (2 бали)

Якою є загальна тема наведеного тексту?

- А** «Золота лихоманка» у Європі;
- Б** Великі географічні відкриття;
- В** глобальні зміни в Європі в ранньому Новому часі;
- Г** зародження абсолютизму.

ЗАВДАННЯ 5 (5 балів)

Які чинники, згідно зі статтею, необхідні для укріплення необмеженої особистої влади монарха? Запишіть їх.

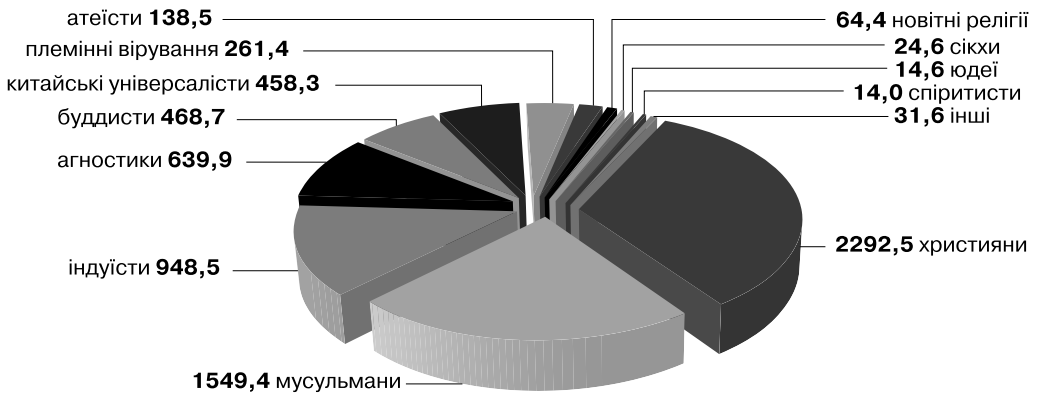

Кількість послідовників основних релігій

Більшість жителів Землі сповідують певну форму релігії.

Найбільшою за кількістю послідовників релігією світу є християнство. Протягом ХХ століття частка християн у загальній кількості населення Землі практично не змінювалася, дорівнюючи 33%. Другою світовою релігією вважають іслам: його сповідують 23% населення світу. Кількість атеїстів різні дослідники оцінюють по-різному — від 11 до 16% населення планети. Чимало послідовників сповідують індуїзм (14–15%), буддизм (7%), є також прихильники традиційних вірувань.

У секторній діаграмі* зазначено дані про кількість послідовників основних релігій, датовані 2010 роком й узяті з енциклопедії «Релігії світу» Дж. Мелтона.

Релігійні та безрелігійні групи кількістю понад 10 мільйонів осіб

Для визначення кількості послідовників релігій використовують у комбінації п'ять основних джерел:

- 1) звіти релігійних організацій;
- 2) дані перепису населення (зазвичай питання про релігійні уподобання вводять у графі перепису);
- 3) опитування про віросповідання;
- 4) оцінки експертів, що ґрунтуються на непрямих даних** (наприклад, шляхом підрахунку членів якогось племені, маючи на увазі, що всі представники племені сповідують одну релігію);
- 5) польові дослідження — безпосереднє спостереження за релігійною групою, підрахунок її членів (часто-густо це єдиний спосіб оцінити кількість невеликих напівзакритих релігійних організацій).

(За матеріалами «Вікіпедії»)

* Секторна діаграма — це один зі статистичних графіків у формі кола, яке поділене на сегменти, що ілюструють чисельне співвідношення.

** У соціології *прямі дані* — це дані про безпосередню кількість чогось. *Непрямі дані* — оцінка кількості, яку не можна виміряти безпосередньо.

Виконайте наведені нижче завдання до тексту.

ЗАВДАННЯ 1 (1,5 бала)

Що показує секторна діаграма?

- А** Кількість чогось у співвідношенні;
- Б** послідовність дій або процесів;
- В** динаміку зміни якихось показників (зростання, падіння);
- Г** оцінку експертами певних явищ і процесів.

ЗАВДАННЯ 2 (0,5 бала)

Послідовники якої релігії, згідно зі діаграмою, посідають третю за чисельністю позицію?

- А** Агностики;
- Б** буддисти;
- В** індуїсти;
- Г** юдеї.

ЗАВДАННЯ 3 (2 бали)

Чи змінилася частка християн у XXI столітті порівняно з XX століттям? Обґрунтуйте відповідь, спираючись на наведений текст і діаграму.

ЗАВДАННЯ 4 (3 бали)

Сформулюйте тему уривка тексту, розташованого під діаграмою.

ЗАВДАННЯ 5 (5 балів)

Спираючись на визначення понять про прямі та непрямі дані, дайте відповідь, які з них є більш надійними. Обґрунтуйте свою думку.

Структура населення в Італії

Близько 98% населення Італії становлять італійці, трохи більше 2% — представники інших народів, національних меншин. На півночі країни в прикордонних районах мешкають ретороманці (350 тис. осіб), французи (близько 70 тис. осіб), словенці і хорвати (близько 50 тис. осіб); у південній Італії і на острові Сицилія — албанці (близько 80 тис. осіб); на півдні країни — греки (30 тис. осіб); на острові Сардинія — каталонці (10 тис. осіб) та ін.

Як у більшості розвинених країн, в Італії жіноче населення переважає над чоловічим. Співвідношення чоловічого і жіночого населення 2005 року становило 94:100.

За темпами старіння Італія лідирує в Європі. За останні 20 років кількість вікової групи 0—14 років скоротилася на 8%, а групи 65 років і старше збільшилася на 5%. Зміни часток дітей і літніх людей за 2005—2007 роки показано на рисунку 1.

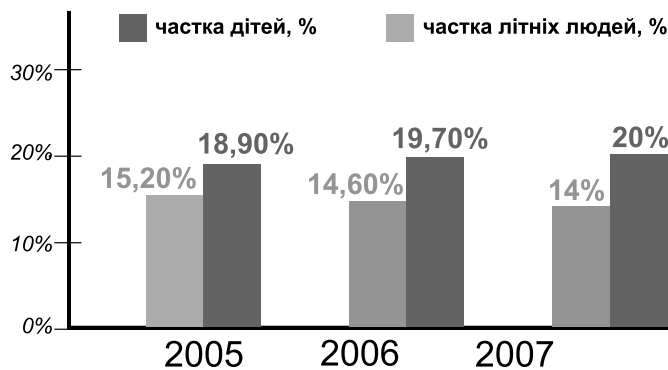

Рисунок 1. Динаміка відсоткового показника дітей до 15 років і літніх людей, старших від 65 років, %

Структура зайнятості економічно активного населення Італії на 2005 рік була такою: зайняте населення — 20 087 тис. осіб, число безробітних — 2 804 тис. осіб.

В Італії доволі значна кількість економічно активного населення працює у галузі послуг і вдвічі менше — у царині промисловості.

Галузеву структуру зайнятості економічно активного населення показано на рисунку 2.

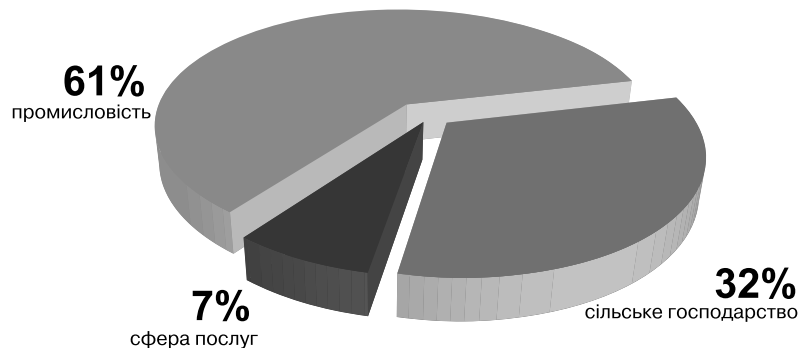

Рисунок 2. Галузева структура зайнятості економічно активного населення, %
(За матеріалами «Енциклопедії країн світу»)

Використайте зміст тексту і рисунки для відповіді на питання, подані нижче.

ЗАВДАННЯ 1 (2 бали)

У якій частині Італії мешкає найбільша група з представників національних меншин?

- А** На острові Сицилія;
- Б** на острові Сардинія;
- В** на півдні;
- Г** на півночі.

ЗАВДАННЯ 2 (2 бали)

За яким показником Італія посідає перше місце в Європі? Запишіть.

ЗАВДАННЯ 3 (5 балів)

Уявіть, що на рисунку 1 додані дані за 3—4 роки, що йдуть після 2007-го. Які показники на рисунку будуть змінюватися? Оберіть відповіді у відповідному стовпчику.

ПОКАЗНИКИ НА РИСУНКУ	ВІДПОВІДЬ	
Показники на осі X	Зміниться	Не зміниться
Цифри на осі Y	Зміниться	Не зміниться
Розмір різнокольорових стовпчиків, що відображають частку дітей та літніх людей	Зміниться	Не зміниться

ЗАВДАННЯ 4 (3 бали)

Структуру зайнятості економічно активного населення відображено за допомогою секторної діаграми, хоча її можна було подати в інший спосіб (наприклад, у таблиці). Секторну діаграму обрано тому, що вона:

- А** наочно передає динаміку змін у структурі зайнятості;
- Б** наочно передає загальну кількість населення країни;
- В** дає можливість демонструвати, які існують категорії в кожній з основних груп економічно активного населення;
- Г** наочно передає розмір кожної групи.

Основні функції словесного мистецтва

Головна функція будь-якого мистецтва — естетична. Пригадайте свій емоційний стан після прочитання книжки, перегляду фільму, прослуховування пісні, які вам дуже сподобалися. Ви, немовби долучившись до чогось неймовірно прекрасного, разом із героями твору насолоджувались побаченим, почути, пережитим. Усе це відбувалося з вами саме завдяки естетичній функції мистецтва, його спроможності розвинути в нас вміння відчувати красу світу, людських стосунків, бажання знайти ідеал.

Важливою є пізнавальна функція художньої літератури. На відміну від науки, яка вивчає світ за допомогою раціональних методів, мистецтво слова пізнає дійсність через систему художніх образів. В емоційно забарвлених образах художня література зберігає та передає багатовіковий культурний досвід наступним поколінням.

Збагнувши всю велич і глибину шляхетних вчинків літературних героїв, читач може зазнавати піднесення й духовного очищення, яке змінює його на краще, спонукає до самовдосконалення. Так література виконує ще одну свою функцію — виховну.

Усім зрозуміло, що твір не може існувати без автора й читача, що на міжособистісному рівні вони встановлюють особливу художню комунікацію, або ж літературне спілкування. Художнє слово активізує мистецьку уяву читача, оскільки заохочує його до співтворчості. Спочатку автор своєю діяльністю породжує власний художній світ і пропонує його читачеві. Узявши до рук книжку, читач ніби заново вибудовує художній світ у своїй уяві, проходячи особистий, але в чомусь дуже близький до авторського шлях. У художньому спілкуванні між автором і читачем повною мірою реалізуються всі основні функції словесного мистецтва: людина долучається до прекрасного, засвоює нові знання про світ, визначає орієнтири для саморозвитку.

*(За матеріалами підручника О. І. Борзенка та О. В. Лобусової
«Українська література. 8 клас»)*

Використайте зміст тексту, щоби відповісти на запитання, подані нижче.

ЗАВДАННЯ 1 (1 бал)

Скільки основних функцій словесного мистецтва називають автори наведеного тексту?

- А** Дві;
- Б** три;
- В** чотири;
- Г** п'ять.

ЗАВДАННЯ 2 (2 бали)

Яке поняття в наведеному тексті є синонімічним до поняття «словесне мистецтво»?

- А** Художній світ;
- Б** культурний досвід;
- В** твір;
- Г** художня література.

ЗАВДАННЯ 3 (2 бали)

У чому, на думку авторів тексту, полягає виховна функція словесного мистецтва?

- А** У тому, що вчинки героїв спонукають розрізняти добро та зло;
- Б** у тому, що, співчуючи героям твору, людина духовно зростає;
- В** у тому, що читач замислюється над сенсом життя;
- Г** у тому, що читачі намагаються наслідувати позитивних героїв творів.

ЗАВДАННЯ 4 (3 бали)

Сформулюйте та запишіть тему останніх двох абзаців наведеного тексту.

ЗАВДАННЯ 5 (4 бали)

Чи погоджуєтеся ви із ствердженням авторів тексту, що літературний твір не існує без читача? Обґрунтуйте відповідь.

Навіщо вивчати людину?

Люди стали саме такими, якими вони є зараз, унаслідок процесу еволюції, що тривав мільйони років. Вони є представниками ссавців, тому й мають характерні ознаки цієї групи тварин, які дісталися їм у спадок від предків. Це — наявність чотирикамерного серця, живородіння, вигодовування дітей молоком тощо. Однак у нас є й відмінності, які, власне, і роблять нас окремим видом. Які можна відзначити характерні особливості людини як виду? Назвімо їх:

- прямоходіння;
- особлива будова передніх кінцівок, яка дозволяє здійснювати з їх допомогою найрізноманітніші операції;
- відсутність волосяного покриву на більшій частині поверхні тіла;
- великий розмір головного мозку;
- надзвичайна тривалість дитячого періоду життя;
- складна соціальна поведінка;
- рівень розвитку мовлення й абстрактного мислення, недосяжний для інших видів.

Організми є системами. І людина не виняток. Це теж система, причому дуже складна. В її організмі є чимало різних органів, і всі вони повинні працювати злагоджено. Як же все це відбувається?

Уявіть, що ви довго гуляли і втомилися. Вашому організму треба відновити витрачені ресурси. Для цього ви з'їдаєте бутерброд або пиріжок. Щоб ця їжа перетворилася на потрібну вам енергію, організм повинен задіяти м'язи голови, стравоходу, шлунка й кишечника. Він мусить віддати команду слинним залозам, а також залозам шлунка та кишечника, щоби ті виділили ферменти (речовини, які розщеплюють їжу); задіяти підшлункову залозу й печінку; забезпечити рух крові у відповідних органах і транспортування кисню з легень, якого так потребують клітини.

Що й говорити, система складна. Однак вона є досить надійною і, якщо ми не будемо їй заважати, може працювати ефективно десятки років.

Чи пов'язані знання про наш організм зі здоров'ям? Безперечно! Але як? Спочатку слід розібратися з тим, що ж таке здоров'я. Здоров'я — це стан живого організму, за якого організм загалом й усі його органи зокрема здатні виконувати свої життєві функції в повному обсязі. Якщо цей стан порушиться, то людина захворіє. Хвороба — це процес, який проявляється в порушенні будови, обміну речовин та функціонування організму або його частин.

Якщо не знати, як улаштоване ваше тіло, то досить легко можна йому зашкодити й порушити стан здоров'я. Скажімо, неправильне харчування зробить ваш організм уразливим для мікробів, незручне взуття призведе до порушень опорно-рухової системи, постійні стреси можуть спричинити проблеми з нервовою системою. Незнання власної біології може призвести також до суттєвих фінансових втрат. Того, хто не знає, легко ошукати, переконавши, наприклад, вдатися до «чудодійної дієти» або купити «засіб від усіх хвороб». І людина буде платити гроші за руйнування власного здоров'я.

(За підручником К. М. Задорожного «Біологія. 8 клас»)

Використайте зміст тексту, щоби відповісти на запитання, подані нижче.

ЗАВДАННЯ 1 (2 бали)

Як, зважаючи на визначення, подані в тексті, пов'язані між собою поняття «здоров'я» та «хвороба»?

- А** Ці поняття є антонімами;
- Б** це синонімічні поняття;
- В** поняття «хвороба» є видовим стосовно більш загального, родового поняття «здоров'я»;
- Г** поняття «здоров'я» є видовим стосовно більш загального, родового поняття «хвороба».

ЗАВДАННЯ 2 (2 бали)

Із якою метою у передостанньому реченні використано лапки?

- А** Автор цитує чужі слова;
- Б** автор уживає фрази в лапках з іронією;
- В** автор хоче звернути увагу на незвичні, рідковживані словосполучення;
- Г** автор хоче виділити нові поняття, які щойно з'явилися в загальному вжитку.

ЗАВДАННЯ 3 (2 бали)

Якою є мета автора тексту?

- А** Довести, що людина є представником ссавців;
- Б** розповісти, чим людина відрізняється від ссавців;
- В** продемонструвати складність роботи всіх систем організму;
- Г** довести, що свою біологію треба уважно вивчати.

ЗАВДАННЯ 4 (6 балів)

Наведений текст уміщено в підручнику біології. Мета авторів підручників — донести до читача наукову інформацію. Які особливості стилю мовлення, деталі оформлення тексту допомагають досягти цієї мети?

Афганістан. Дівчатка: важка дорога до школи

Як зазначено в доповіді організації Human Rights Watch, в останні роки спостерігають помітне послаблення зусиль афганського уряду і міжнародних донорів щодо забезпечення доступності шкільної освіти для дівчаток. Через 16 років після введення американських військ і вигнання талібів з Кабула близько двох третин афганських дівчаток не ходять до школи.

«У 2001 році з боку уряду в Кабулі та донорів звучали гучні обіцянки щодо забезпечення шкільної освіти для всіх дівчаток, але сьогодні відсутність безпеки, бідність і переміщення населення призводять до того, що дуже багато дітей не ходить до школи, — каже Лізль Гернтгольц, директор Human Rights Watch з прав жінок. — Урядові потрібно повернути це питання до пріоритетних і зробити так, щоб всі дівчатка могли відвідувати школу. Інакше країна ризикує повернутися до ситуації 15-річної давності».

132-сторінкова доповідь «Я не буду лікарем, і одного разу ти захворієш. Доступність освіти в Афганістані» документує, як в умовах погіршення ситуації з безпекою і відходу з країни міжнародних донорів гальмується охоплення дівчаток шкільною освітою. Звіт базується на 249 інтерв'ю в провінціях Кабул, Кандагар, Балх і Нангархар переважно з дівчатками 11—18 років, яким не вдалося завершити освіту.

В Афганістані за законом обов'язковою є дев'ятирічна освіта, тобто теоретично діти повинні вчитися як мінімум до 14-річного віку. Проте насправді такий рівень освіти виявляється для багатьох недоступним, а дехто не може здобути навіть початкову освіту.

Відкриття дівчаткам доступу до школи нерідко подавалося афганським урядом й донорами як «історія успіху», і сьогодні в країні справді навчається на мільйони дівчаток більше, ніж за часів талібів. Однак відправити всіх дівчаток до школи не вдалося, а в деяких частинах Афганістану спостерігається зниження частки дівчаток серед учнів. За офіційними даними, до школи не ходять 3,5 млн дітей, і 85 % з-поміж них — це дівчатка. Рівень грамотності серед дівчат становить 37 %, у той час як серед юнаків — 66 %.

Шкіл для дівчаток у країні менше, ніж для хлопчиків, причому це стосується як початкової, так і середньої освіти. У половині провінцій жінки становлять менше 20 % вчителів, що є серйозним бар'єром для багатьох дівчаток, батьки яких не хочуть, щоб їхніх дочок вчили чоловіки.

«Навіть із урахуванням тих величезних проблем, що існують в Афганістані, уряд може і повинен працювати над тим, щоби забезпечити хлопчикам і дівчаткам рівний доступ до освіти, — говорить Лізль Гернтгольц. — Донорам слід забезпечити довгострокову фінансову підтримку освіти для дівчаток і не соромитися жорсткіше вимагати звітів про те, на що йдуть кошти, що вони виділяють».

(За матеріалами доповіді Human Rights Watch із сайту баз даних ООН; посилання на доповідь: <http://www.refworld.org/cgi-bin/texis/vtx/rwmain?page=country&docid=59e5af3e4&skip=0&coi=AFG&searchin=title&sort=date>)

Виконайте наведені нижче завдання до тексту.

ЗАВДАННЯ 1 (1 бал)

Що найбільше непокоїть авторів доповіді?

- А** Те, що міжнародні донори ігнорують проблеми шкільної освіти в Афганістані;
- Б** те, що в Афганістані хлопчики навчаються краще за дівчат;
- В** те, що уряд Афганістану не звітує про становище середньої освіти в країні;
- Г** те, що дівчатка в Афганістані не мають доступу до середньої освіти.

ЗАВДАННЯ 2 (2 бали)

Скільки дівчат в Афганістані не ходять до школи?

- А** 3,5 мільйона;
- Б** близько двох третин;
- В** 85%;
- Г** 37%.

ЗАВДАННЯ 3 (1 бал)

У чому, за твердженням авторів доповіді, полягають основні причини низької доступності освіти для дівчаток в Афганістані?

- А** Бідність, небезпечні умови життя і переміщення великих груп населення;
- Б** брак фінансування з боку донорів, нецільове витрачання коштів урядом;
- В** незначна кількість жінок з-поміж учителів, їхня неякісна підготовка;
- Г** загальний низький рівень грамотності в країні, релігійні традиції.

ЗАВДАННЯ 4 (3 бали)

Доповідь Human Rights Watch має назву «Я не буду лікарем, і одного разу ти захворієш. Доступність освіти в Афганістані». Поясніть вибір такої назви.

ЗАВДАННЯ 5 (5 балів)

Прочитайте репліки діалогу між двома людьми, які прочитали статтю про становище зі шкільною освітою в Афганістані.

Чия позиція вам ближче? Обґрунтуйте свій вибір, спираючись на текст.

Перший учасник розмови

Другий учасник розмови

Сучасні діти не читають... Як бути?

Нині багато батьків скаржаться на те, що їхні діти не хочуть читати. Причин досить багато: раннє захоплення комп'ютерними іграми та соцмережами, зростання ціни на якісну дитячу літературу тощо. Про те, як заохочувати дитину до читання і з якого віку це починати, розповіли спеціалісти під час прес-конференції у прес-клубі ДОО НСЖУ.

Книга — не для кожного кращий друг

На думку сімейного системного психотерапевта Юлії Волкової, привчати дитину до книжки потрібно, щойно вона почала ходити. Відповідальні за це лише батьки. Якщо дитина середнього або старшого шкільного віку говорить, що книга їй нецікава, то треба дивитися на ситуацію зсередини — чи читають батьки, чи є в родині книги, чи купують їх. Якщо батьки читають, то дитина буде наслідувати цей приклад. Процес читання не такий простий, як здається.

«Я вважаю, що книга — не для кожного може стати кращим другом. І навіть не треба робити її масовою», — говорить психолог.

Хто, крім Гарі Потера...

Важливо добирати книги для малюків. Головне — за допомогою літератури навчати дітей відповідальності й толерантності.

«Коли я пишу дитячу книгу, то завжди раджуся з психологами, бібліотекарями, адже психіка сучасної дитини — дуже вразлива», — говорить дитяча письменниця Еліна Заржицька. Сучасні реалії потребують сучасного героя для дітей, але для малечі герой повинен бути добрим, позитивним.

Найбільше люблять фентезі

«Читачів у бібліотеці не меншає, проте їхній вік помолодшав, — зазначає директор Дніпропетровської обласної бібліотеки для дітей Ольга Шарабура. — Не можна сказати, що учні старшої школи не ходять до бібліотеки. Проте це вже люди, які підготовлені до дорослого життя і мають свої літературні вподобання. Діти обирають різні книги, найбільше люблять фентезі, «страшилки». Затребувана спеціальна література: посібники з хендмейду та періодичні видання. Адже не кожна школа чи родина зараз має змогу передплатити журнал. Також ми намагаємося обирати для найменших читачів спеціальні книжечки — оздоблені намистинками, хустром, книги на картоні, які б могли зацікавити малюків».

(За матеріалами газети «Вісті Придніпров'я»; посилання на матеріал: <https://vesti.dp.ua/suchasni-diti-ne-chitayut-yak-buti-i-shho-robiti/>)

Виконайте наведені нижче завдання до тексту.

ЗАВДАННЯ 1 (1 бал)

У якому віці, за думкою психотерапевта, треба привчати дитину до читання?

- А** Одразу після народження;
- Б** у молодшому дошкільному віці;
- В** у молодших класах школи;
- Г** у середніх класах школи.

ЗАВДАННЯ 2 (4 бали)

Психолог вважає, що книга не для кожного повинна стати кращим другом, що не треба робити її масовою. На ваш погляд, чому спеціаліст так думає? Спробуйте обґрунтувати її позицію. Чи погоджуєтеся ви з цією позицією? Аргументуйте свою відповідь.

ЗАВДАННЯ 3 (1 бал)

Чому дитяча письменниця, працюючи над книгами, радиться з психологами та бібліотекарями?

- А** Щоби її книги заохочували дітей до читання;
- Б** щоби її книги користувалися високим попитом на книжковому ринку;
- В** щоби навчитися від спеціалістів відповідальності й толерантності;
- Г** щоби її книжки не травмували дитячу психіку.

ЗАВДАННЯ 4 (1 бал)

Які зміни, згідно з текстом, спостерігають зараз у складі читачів бібліотек?

- А** Кількість читачів зменшилася;
- Б** кількість читачів залишилася незмінною, проте їхній вік зменшився;
- В** учні старшої школи перестали відвідувати бібліотеку;
- Г** кількість маленьких читачів значно збільшилася.

ЗАВДАННЯ 5 (3 бали)

Зверніть увагу на те, як написано текст. Які особливості його стилю свідчать про те, що це газетна стаття? Запишіть їх.

Із записників 1865—1905

1866

У морі. 9 березня

Прочитав листи з дому, які слід було прочитати ще в Сан-Франциско. Небилиці про нафту на землях Теннессі; знову мій братик зі своєю лицемірною балаканиною про закон і церкву — повільний і дурний, як завжди; збирається їхати до Ексельсіору замість того, щоб їхати в Штати, шле мені, як завжди, свої благословення.

Сьогодні знайшов старого знайомого. Поки ще не було такого місця, де я не зустрів би знайомого.

Величезний простір Тихого океану. Водяна пустеля. Десять днів не бачимо землі, не зустріли жодного корабля.

Не упускайте шансу робити добро — якщо це не загрожує вам великими збитками. <...>

Ранній пташці — жирного черв'яка.

Не піддавайтеся на цю приманку.

Я бачив людину, яка серйозно поставилася до цієї приказки і прокинулася на світанку; її вкусив кінь.

14-го. Середа

Прекрасна погода. Я хворий вже два дні, здається, свинка.

15-го. Четвер

Свинка, свинка, свинка — сьогодні це з'ясувалося остаточно. Проклята свинка; на неї хворіють лише діти. Тепер я завезу на острови нову хворобу і знищу тубільців до останньої людини. Так робили всі білі.

Браун стоптав обидва чоботи з одного боку — з боку крену нашого пароплава, і з тієї ж сторони обдер носа. Думаю, він має право подати позов пароплавній компанії.

(Марк Твен)

Виконайте наведені нижче завдання до тексту.

ЗАВДАННЯ 1 (3 бали)

Наведений текст узято із записників класика американської літератури Марка Твена. За якими формальними ознаками зрозуміло, що це уривок із записників?

ЗАВДАННЯ 2 (1 бал)

Де, судячи з тексту, Марк Твен написав наведені нотатки?

- А** У Парижі;
- Б** у потягу, що їхав просторами штата Теннессі;
- В** на кораблі посеред океану;
- Г** у місті Ексельсіор.

ЗАВДАННЯ 3 (2 бали)

Марк Твен — визнаний майстер гумористичної прози. Усі його твори сповнені жартів, висміювання (незлюбивого, гострого, гіркокого тощо) різних вад і недоліків людей та суспільства. Наведіть 1—2 приклади використання гумору в тексті.

ЗАВДАННЯ 4 (6 балів)

Прочитайте уривок із передмови до видання записників Марка Твена та виконайте завдання.

У записниках Марк Твен часто не схожий на себе, вірніше, на той образ, який залишається у пам'яті тих, хто читав «Тома Соєра» підлітком і більше не повертався до книг американського прозаїка. Для них Твен — сонячний письменник, непохитний оптиміст, романтик, який до сивого волосся зберіг довіру до життя, що нею щедро наділено його улюбленого героя Тома.

Записники, якщо читати їх один за одним у хронологічній послідовності, дуже чітко дають відчуття, як під тиском здобутого їхнім автором нового знання про світ слабшала його природна життєлюбність і посилювалися зовсім інші настрої.

Олексій Зверев

На ваш погляд, чи дає наведений уривок із записників Марка Твена підстави стверджувати, що вони позбавлені життєлюбності та оптимізму? Обґрунтуйте свою позицію.

Атлас-розмальовка

6+

Це не просто розмальовка, це справжня енциклопедія. У виданні зібрана інформація про різноманітні народи, континенти, їхній побут, культуру, флору та фауну. Разом із «Атласом-розмальовкою» вивчення географії перетворюється на захопливий квест.

- ▶ 24 аркуші для розмальовування;
- ▶ подарунковий формат;
- ▶ факти представлені в лаконічній формі, цікавій як дітям, так і дорослим.

Формат:
285x400 мм, 48 с.,
м'яка обкладинка,
матова ламінація, вибіркового УФ-лак.

ХІТ!

Дозвілля та навчання в одній книзі!

Використайте скан сторінки з каталогу видавництва для виконання завдань.

ЗАВДАННЯ 1 (2 бали)

На читачів якого віку розраховано видання?

- А** На дітей молодшого дошкільного віку;
- Б** на дітей 4 років;
- В** на дітей 4—5 років
- Г** на дітей старше 6 років.

Умови гарантії

Гарантійний термін експлуатації виробу становить 6 місяців. До гарантійного ремонту вибір приймається за умови наявності товарного або касового чеку (видаткової накладної) з відміткою про дату продажу, а також правильно заповненого гарантійного талона та підпису покупця про прийняття ним гарантійних умов. У разі невиконання цих умов претензії щодо якості виробу не приймають. Протягом гарантійного терміну власник має право на безкоштовний ремонт виробу, якщо він вийшов з ладу через дефекти виготовлення або матеріалів.

Право на гарантійний ремонт втрачають у таких випадках:

1. Якщо в гарантійному талоні наявні виправлення, нерозбірливі записи. Якщо на виробі вилучено або пошкоджено ідентифікаційну етикетку, нерозбірливий або змінений серійний номер.
2. Якщо несправності виробу зумовлені ушкодженнями під час транспортування, неправильним збереженням, недбалим застосуванням, поганим доглядом.
3. Якщо виріб має надмірне забруднення — як внутрішнє, так і зовнішнє, іржу, сліди впливу рідини.
4. Є ознаки неправильної експлуатації (порушення правил інструкції експлуатації, у тому числі перевантаження й використання не за призначенням).
5. Якщо виріб піддавався конструктивним змінам неуповноваженими особами.
6. Коли виріб потрапив у гарантійний ремонт після спроб самостійного ремонту під час дії гарантійного терміну.
7. Виникнення несправностей, що були спричинені незалежними від виробника причинами (явищами природи, стихійними лихами).
8. Якщо пошкодження виникли через невідповідність параметрів у мережі живлення.

Стосовно всіх питань щодо обслуговування звертатись до сервісного центру компанії «Інструмент-Україна» за адресою: м. Київ, вул. Марка Вовчка, 6.

Виконайте наведені нижче завдання до тексту.

ЗАВДАННЯ 1 (2 бали)

Яке з наведених нижче слів найближче за змістом до слова «гарантія»?

- А** Порука, забезпечення;
- Б** договір;
- В** ультиматум;
- Г** закон, правило.

ЗАВДАННЯ 2 (1 бал)

Що, згідно з текстом, необхідно показати разом із гарантійним талоном, щоби виріб узяли до гарантійного ремонту?

- А** Паспорт;
- Б** інструкцію користування товаром;
- В** касовий (товарний) чек;
- Г** ідентифікаційну етикетку.

ЗАВДАННЯ 3 (1 бал)

За якої умови, згідно з текстом, власник виробу має право здавати його до гарантійного ремонту?

- А** Якщо самостійний ремонт у домашніх умовах не дав результатів;
- Б** якщо прилад забруднився чи був ушкоджений під час транспортування;
- В** якщо були порушені правила використання виробу;
- Г** якщо несправність виникла через виробничий брак або дефекти матеріалів.

ЗАВДАННЯ 4 (4 бали)

Документи типу наведеного являють зразки офіційно-ділового стилю мовлення. Спробуйте визначити ознаки цього стилю на прикладі наведеного тексту.

ЗАВДАННЯ 5 (4 бали)

Виходячи зі змісту тексту, визначте основну ціль (цілі), для досягнення яких його було створено.

Текст 1

Дудар і Беранже

Мешканці міста перетворюються на носорогів. Дехто ставиться до цього спокійно, тільки не Беранже. Його жахає, що вулицями міста бігають величезні тварини, які нещодавно були людьми. Беранже перебуває вдома у ліжку: йому постійно ввижається, що в нього на голові росте ріг, а голос стає хрипким, як у носорога. До помешкання Беранже приходять його товариш по службі Дудар.

Д у д а р. Беранже, я ж пожартував. Брав вас на кпини. Скрізь вам недобре, глядіть, бо станете неврастеніком. Коли вже зовсім оклигаєте від шоку, від депресії, вийдете надвір, на свіже повітря, то, певне, вам стане краще, і думки невеселі втечуть.

Б е р а н ж е. Виходити? Звичайно, треба. Я думав про це. Отже, я маю здібатись із ними...

Д у д а р. Ну й що? Глядіть лишень, щоб у них на дорозі не стати. Зрештою, їх не так уже й багато.

Б е р а н ж е. А я бачу тільки їх. Ну скажіть, що в мене патологія.

Д у д а р. Вони не зачеплять вас. Якщо їх не чіпати, вони не звертають на вас уваги. По суті, вони не злі. У них навіть є певна природна невинність, якась лагідність. А проте я й сам, щоб навідати вас, пройшов пішки всю вулицю. І бачите: цілий і здоровий і не мав ніякого клопоту.

Б е р а н ж е. А я вже тільки побачу їх, мене аж тіпає. Це з нервами негарзд. Я не лютую, ні, лютувати не треба, лють далеко може завести, я вберігаюсь від цього, але щось мені робиться тут (*показує на серце*), стискається серце.

Д у д а р. До певної міри така хвороблива реакція ще й нормальна. Хоч уже й завелика. Вам бракує гумору, ось ваша вада: вам бракує гумору. Ставтесь до всього легше, не переймайтеся.

Б е р а н ж е. Я відчуваю солідарність з усім, що відбувається. Я беру участь, я не можу залишатися байдужим.

Д у д а р. Не судіть, то й не судимі будете. Та й потім, якщо перейматись усім, що відбувається, життя було б неможливе.

Б е р а н ж е. Якби це відбувалось десь інде, в іншій країні, а ми про це дізналися б із газет, то можна було б усе спокійно обговорювати, всебічно вивчати питання, робити об'єктивні висновки. Влаштували б академічні дебати, понаїздило б науковців, письменників, законників, учених жінок, художників. А ще й просто людей, це було б цікавим, привабливим, повчальним. Та коли ви самі в гущавині подій, коли зненацька зіткнулися з брутальною реальністю фактів, то не можна не відчувати себе захопленим безпосередньо, ви надто приголомшені, щоб зберігати свою витримку. І я приголомшений, я приголомшений!!! Я не можу отямитись.

Д у д а р. Я теж приголомшений. Або, швидше, був. Та вже зникаю.

Б е р а н ж е. Ваша нервова система зрівноважена краще, ніж моя. Вітаю вас. Але вам не здається, що це нещастя...

Д у д а р (*уриваючи його*). Я й не кажу, що це добро. І не думайте, що я таємний прихильник носорогів...

Знову носорожаче тупотіння, цього разу під рамою вікна на авансцені.

Б е р а н ж е (*підскакуючи*). Ось вони знову! Ось вони знову! Ох! Ні, нічого не вдієш, я не можу звикнути. Може, я помиляюсь. Ніби й не хочу, а вони мене так тривожать, що й спати не можу. Зник сон. Я сплю вдень, коли вже геть виснажусь.

Д у д а р. Пийте снодійне.

Б е р а н ж е. Це не вихід. Коли я сплю, мені гірше. Самі кошмари, тільки вони й сняться.

Д у д а р. Ось що значить усе брати до серця. Признайтесь, що любите себе мучити.

Б е р а н ж е. Присягаюсь, я не мазохіст.

Д у д а р. Тоді змиріться з тим, що є, й не переймайтеся. Якщо воно так, то інакше й бути не може.

Б е р а н ж е. Це ж фаталізм.

Д у д а р. Це мудрість. Якщо таке сталося, безперечно були якість причини. І це треба розуміти.

(Переклад П. Таращука)

Текст 2

Театральний словник

Авансцена — відкрита частина театральної сцени, трохи висунута наперед у зал для глядачів.

Ар'єрсцена — задня частина сцени, що використовується для створення просторових перспектив.

Кишені сцени — бічні заглибини сцени для динамічної зміни декорацій, що прикриті лаштунками.

Рампа — невисокий бар'єр уздовж авансцени, який прикриває апаратуру для освітлення знизу передньої частини сцени, а також апаратура для освітлення, розміщена за цим бар'єром.

Театральна сцена — основна частина будівлі театру, замкнена коробка (сценічна коробка), що прилягає до залу для глядачів і поєднується з ним порталних отвором.

У вправі наведено два тексти. Текст 1 — це уривок із п'єси «Носороги» французького драматурга ХХ ст. Ежена Йонеско. Текст 2 — театральний словник.

Спираючись на тексти, виконайте завдання.

ЗАВДАННЯ 1 (1 бал)

Що відбувається в наведеному тексті?

- А** Дудар і Беранже спостерігають за носорогами на вулиці;
- Б** Дудар вмовляє Беранже перетворитися на носорога;
- В** Дудар і Беранже жартують один з одним;
- Г** Дудар намагається заспокоїти Беранже.

ЗАВДАННЯ 2 (3 бали)

Разом із словами героїв у фрагменті містяться ремарки — описи поведінки героїв, того, що відбувається навколо них. Як ці ремарки виокремлено в тексті?

ЗАВДАННЯ 3 (2 бали)

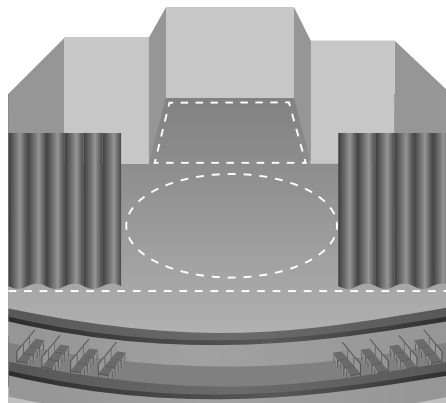
У першій репліці Дудар говорить, що брав Беранже на кпини. Що це означає?

- А** Що Дудар перевіряв кмітливість співбесідника;
- Б** що Дудар кепкував, глузував;
- В** що Дудар сперечався зі співбесідником;
- Г** що Дудар злився, сердився.

ЗАВДАННЯ 4 (5 балів)

В одній із ремарок ужито слово «авансцена». Прочитайте визначення цього поняття у театральному словничку й позначте знаком «x» авансцену на малюнку.

ЗАВДАННЯ 5 (6 балів)

Які способи пропонує Дудар Беранже, аби заспокоїтися? Поясніть, чому Беранже їх відкидає.

Куратор і Галілей

КУРАТОР. Я прийшов до вас з приводу вашого прохання збільшити вам утримання до тисячі скуді. На жаль, я про це не можу клопотатися перед університетом. Знаєте, математичні колеги не дають університетові ніякого прибутку. Математика — чисте мистецтво, так би мовити. Не те, щоб республіка не цінила її, цінить, та ще й як високо. Вона не така вже необхідна наука, як філософія, не така корисна, як теологія, але ж вона дає знавцям таку безмежну насолоду!

ГАЛІЛЕЙ (за своїми паперами). Шановний мій синьйоре, я не можу прожити на п'ятсот скуді.

КУРАТОР. Але ж, синьйоре Галілею, ви читаєте по дві лекції двічі на тиждень. Ваша надзвичайна слава напевне приведе до вас скільки завгодно учнів, які можуть сплачувати приватні лекції. Хіба у вас немає приватних учнів?

ГАЛІЛЕЙ. Синьйоре, у мене їх забагато. Я вчу їх і вчу, а коли ж мені самому вчитися? Чоловіче Божий, я ж не такий мудрагель, як панове з філософського факультету. Я дурень. Я нічого не тямлю. Я мушу латати дірки у своїх знаннях. А коли ж мені це робити? Коли мені досліджувати? Синьйоре, моїй науці ще дуже бракує знань! У найбільших проблемах у нас нині нема ще нічого, крім гіпотез. А як же мені просуватися вперед, коли я, щоб утримати себе, мушу кожному телепневі з грошима втовкмачувати, що паралельні лінії перетинаються в безкінечності?

КУРАТОР. Не забувайте, що республіка, хоч, може, й не так багато платить, як деякі князі, зате гарантує свободу досліджень. Ми, у Падуї, допускаємо до слухання лекцій навіть протестантів. Ми навіть надаємо їм наукових ступенів. Синьйора Кременіні ми не тільки не видали інквізиції, коли нам довели, — чуєте, синьйоре Галілею, — довели що він дозволяє собі антирелігійні висловлювання, ба, навіть затвердили йому збільшене утримання. Аж у Голландії відомо, що у Венеціанській республіці інквізиція не має впливу. А це чогось таки варте для вас, астронома, бо астрономія — то така наука, де вчення церкви віддавна вже не має належного авторитету.

ГАЛІЛЕЙ. Синьйора Джордано Бруно ви, проте, вислали до Риму. Бо він поширював учення Коперніка.

КУРАТОР. Не за те, що він поширював учення Коперніка, — звичайно, неправильно, — а тому, що він не венеціанець, та й не мав тут посади. Отже, на його спалення посилатися не варто. Разом з тим, попри всі наші свободи, я все ж таки радив би не вимовляти на повен голос ім'я того, кого так виразно прокляла церква. Навіть і тут не слід — так, так, навіть тут.

(Переклад З. Йоффе)

Наведений текст — це уривок із п'єси «Життя Галілея» німецького драматурга й поета ХХ ст. Бертольта Брехта. Спираючись на текст, виконайте завдання.

ЗАВДАННЯ 1 (2 бали)

Якою є провідна тема бесіди Галілея і куратора?

А Доля Джордано Бруно;	В підвищення платні Галілею;
Б учення Коперніка;	Г місце математики в системі наук.

Соціологи з'ясували, чого найбільше бояться американці

За результатами щорічного опитування дослідники склали список найбільш поширених страхів жителів США.

Учені з Чепменського університету щороку проводять соціологічне опитування, щоби виявити головні страхи жителів США. У 2017 році перші позиції в переліку посіла корупція й можливі наслідки реформи охорони здоров'я American Health Care Act. Результати дослідження було оприлюднено на сайті університету.

Учасниками опитування стали 1207 дорослих американців. Їх попросили оцінити, наскільки сильний страх у них викликають 80 різних явищ. Можливі причини страхів розділили на кілька основних категорій: пов'язані з урядом, станом навколишнього середовища, економікою, екстремізмом і лихами, викликаними діяльністю людини. Також у переліку згадували такі поширені фобії, як боязнь павуків, висоти, клоунів тощо.

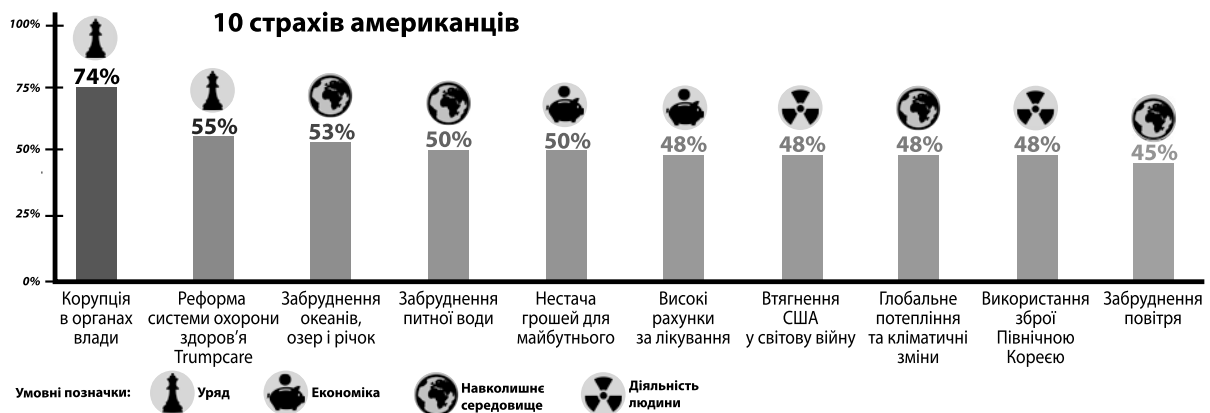
Явищами, що спричинили найбільший страх у 2017 році, стали корупція чиновників, результати реформи охорони здоров'я, забруднення водоймищ і питної води. Соціологи зазначили, що 2017 року у верхніх рядках переліку опинилося набагато більше страхів, пов'язаних зі станом навколишнього середовища, ніж раніше.

Керівник дослідження Крістофер Бейдер зауважив: «Дані опитування 2017 року показують, що, хоча деякі з основних страхів залишилися, відбулося помітне збільшення побоювань, пов'язаних з екологією. Ми також відмічаємо, що люди схильні боятися того, що транслюють ЗМІ. Більшість із головних десяти страхів 2017 року можна безпосередньо пов'язати з найпопулярнішими темами ЗМІ в минулому році».

Останні місця в переліку посіли зомбі, привиди і тварини — наприклад, собаки або щури. Середній або сильний страх перед зомбі відчувають 5,3% опитаних, привидів побоюються 4,3%. Тварини лякають лише 3,7% учасників дослідження.

Перше таке опитування соціологи провели 2014 року. У 2015 році, як і 2017-му, перше місце в списку посів страх перед корупцією державних службовців.

(За матеріалами дослідження, результати якого оприлюднено за посиланням: <https://www.chapman.edu/wilkinson/research-centers/babbie-center/survey-american-fears.aspx>)

10 явищ 2017 року, що найбільше лякають

Виконайте наведені нижче завдання до тексту та малюнка.

ЗАВДАННЯ 1 (1 бал)

Скільки явищ, що можуть спричинити страх, було запропоновано учасникам дослідження?

- А** 4; **Б** 8; **В** 10; **Г** 80.

ЗАВДАННЯ 2 (1 бал)

До якої категорії, згідно з малюнком, дослідники віднесли побоювання високих рахунків за лікування?

- А** Уряд; **В** економіка;
Б навколишнє середовище; **Г** діяльність людини та її наслідки.

ЗАВДАННЯ 3 (2 бали)

Якою є тема передостаннього абзацу тексту?

- А** Найменше поширені страхи; **В** найбільш дивні страхи американців;
Б різниця між середнім і сильним страхом; **Г** страхи, пов'язані з потойбічним світом.

ЗАВДАННЯ 4 (3 бали)

Який фактор, згідно з текстом, найбільше впливає на поширення певних страхів?

ЗАВДАННЯ 5 (5 балів)

Поясніть, чому страх втягнення США у світову війну дослідники віднесли до категорії «Діяльність людини», а не до інших трьох категорій («Уряд», «Навколишнє середовище», «Економіка»).

Чому небо зоряне

Був час, коли небо осявали тільки сонце та місяць, а зірок ще не було. І жив тоді один чоловік. Мав діточок, як у решеті дірочок, ото ж мусив з ранку до ночі в полі працювати, аби їх прогородувати. Був він завше веселий і дуже працьовитий: усе в нього в руках, як то кажуть, горіло, ніколи духом не занепадав.

Одного разу з тим добрим чоловіком (зі злими такого не буває) трапилася дивовижа. Засівав він весняне поле житом. За роботою не встиг оглянутися, як день пролетів. Подивився на сонце, а воно якраз за високу гору ховається. Тільки вогненні кучері й видно. Витер сівач рукавом рясний піт із чола та й зітхнув:

— Ох, сонце, сонце! Швидко ти свою роботу скінчило та вже й спати лягаєш. А мені ж нині кожна хвилина дорога. Завтра може бути пізно. Сказано: весняний день рік годує.

— Ти лиш про себе дбаєш, чоловіче, — докоряло йому сонце, востаннє позираючи з-за високої гори. — Я ж тобі цілісінький день світило, гріло. Та й зараз не спочивати йду. Треба людей і по той бік землі гожою дниною порадувати. А коли тобі дня мало, сій уночі. Ось незабаром мій молодший брат місяць світитиме.

З тими словами сонце зникло за горою.

Послухався сівач його поради. Ще завзятіше взявся він до роботи. Співаючи, сіяв зерно, йшов усе вперед та вперед.

А місяця не було. Така темінь, хоч в око стрель. Але чоловік знай висіває жито. Впорався з долиною, взявся засівати гору. Засіяв і гору, а зерна ще цілий лантух лишився. Почухав він потилицю, на той лантух дивлячись.

«А що, — думає, — спробую ще й неба трохи прихопити? Раптом і там жито вродить. Все одно порожнє».

Ступив з гори і за якийсь там час усеньке небо засіяв.

Додому натомлений вертався — ледве ноги волочив, але радість на серці велику мав: посіяв зерно вчасно — то й уродить добре. Буде чим дітей рік годувати.

Коли це бачить — зійшов місяць і враз усе небо заіскрилося вогниками. І тих вогників ставало усе більше, вони мерехтіли — аж дух чоловікові перехопило. Ще довго не зводив очей з небаченого досі дива і навіть не здогадувався, що то його зерна зробилися зорями.

(Г. Хіміч)

Виконайте наведені нижче завдання до тексту.

ЗАВДАННЯ 1 (2 бали)

Чому чоловік вирішив засіяти небо?

- А** Тому, що в нього була дуже мала ділянка землі;
- Б** тому що в нього залишилося зерно, а небо було незасіяним;
- В** на знак вдячності до сонця, що зігрівало врожай;
- Г** щоби на небі народилися зорі.

ЗАВДАННЯ 2 (2 бали)

Про що насамперед ідеться в тексті?

- А** Про тяжку працю сівачів;
- Б** про виникнення зір;
- В** про зміну дня й ночі;
- Г** про життя й побут селян.

ЗАВДАННЯ 3 (2 бали)

Що означає слово «лантух», яке трапляється в тексті?

- А** Невеликий візок;
- Б** короб місткістю 10 кг;
- В** міра, що дорівнює 5 жменям;
- Г** великий мішок з грубої тканини.

ЗАВДАННЯ 4 (6 балів)

Чи можна визначити авторське ставлення до героя твору? Оберіть позицію та обґрунтуйте її.

Ми можемо визначити авторське ставлення до героя.

Ми не можемо визначити авторське ставлення до героя.

Навіщо потрібні «ліниві» мурахи

Учені відкрили незвичайну функцію неактивних мурах. Виявилося, що вони слугують резервною робочою силою, тобто готові замінити активних робочих комах у разі потреби.

Якщо ви донині вважали, що всі мурашки — трудівники, ви, ймовірно, будете сильно здивовані, дізнавшись, що багато членів мурашиної колонії проводять більшість часу, нічого не роблячи. Це стало відомо 2015 року завдяки дослідженням учених з університету Арізони (США).

А у 2017 році фахівці з університетів Арізони і Оксфорда провели нове дослідження, щоб дізнатися про роль «лінивих» мурах. Спочатку вони спробували зрозуміти, як розділені функції в колонії мурах. Для цього вони позначили комах кольоровими крапками на голові, грудях і черевці. Учені записували комах на відео і під час перегляду розрізняли їх завдяки позначкам. Виявилося, що мурахи колонії належать до чотирьох різних груп: неактивні, «ліниві» особини; особини, які проводять більшу частину часу, прогулюючись навколо мурашника; «добувачі», які виконують завдання за межами мурашиного гнізда (наприклад, шукають їжу або будують захисні стіни); «няньки», які вигодовують потомство.

Дослідники помітили, що черевце у неактивних мурах більше, ніж в інших. Це навело їх на думку, що такі комахи можуть зберігати в ньому їжу для інших особин. Однак це припущення треба було ще підтвердити експериментально, адже залишалося незрозумілим, що є наслідком, а що — причиною (можливо, велике черевце — це наслідок «ледачого» способу життя, а не причина). Задля цього вчені видалили 20 % найбільш активних мурах-робітників і побачили, що протягом тижня їх замінили в основному комах, які належали до групи «ледарів». Їхня активність підвищилася і стала відповідати рівню колишніх «працівників». Отже, гіпотезу вдалося перевірити експериментально.

За припущенням одного з авторів дослідження Даніеля Шарбонно, група «ледачих» мурах утворена з молодих робочих особин, які є найбільш слабкими в колонії, і тому для них правильніше не проявляти велику активність. Такі комахи продукують яйця і можуть зберігати їжу. Коли ж колонія втрачає робочих особин, їх здатні замінити нічим не зайняті «ліниві» мурахи.

*(За матеріалами статті
«Lazy ants make themselves useful in unexpected ways»;
посилання на статтю:*

https://www.eurekalert.org/pub_releases/2017-09/uoa-lam090817.php

Виконайте наведені нижче завдання до тексту.

ЗАВДАННЯ 1 (3 бали)

Запишіть чотири групи комах, які виявили вчені в мурашиній колонії.

- 1) _____
- 2) _____
- 3) _____
- 4) _____

ЗАВДАННЯ 2 (1 бал)

Які особини переважно утворюють групу мурах-«нероб»?

- А** Новонароджені мурахи;
- Б** молоді мурахи;
- В** старі мурахи;
- Г** хворі мурахи.

ЗАВДАННЯ 3 (2 бали)

Яку головну роль, за припущеннями вчених, виконують «ліниві» особини в колонії?

- А** Вони продукують яйця;
- Б** вони є резервом на випадок зменшення кількості робочих мурах;
- В** вони шукають їжу;
- Г** вони гуляють навколо мурашника, стежачи, щоб його ніхто не пошкодив.

ЗАВДАННЯ 4 (5 балів)

Опишіть, як дослідникам удалося довести гіпотезу про роль «лінивих» мурах у колонії.

В. Шекспір**Сонет 29**

Коли своє становище клянучу,
Зневажений, знедолений до краю,
Коли з глухого неба талану
Я надаремно, плачучи, прохаю,

Тоді мінявся б долею з таким,
Хто має більше друзів і надії,
Хто розумом прославився метким,
Хто словом віртуозно володіє.

Але, тебе згадавши, тую ж мить
Єство моє стає таке щасливе,
Як жайвір, що возноситься в блакить
І на воротях раю творить співи.

Я не віддам, — хоч би й Господь звелів, —
Твою любов за блага королів.

(Переклад Д. Павличка)

Виконайте наведені нижче завдання до тексту.

ЗАВДАННЯ 1 (1 бал)

Чому людина, від особи якої ведеться мова в тексті, прагне помінатися з кимось долями?

- А** Тому що відчуває брак обдарування, творчі муки;
- Б** тому що її кинули друзі;
- В** тому що зовсім втратила надію;
- Г** тому що переживає нещасливе кохання.

ЗАВДАННЯ 2 (1 бал)

Що робить щасливим героя, від особи якого написано текст?

- А** Сподівання помінатися долею із кимось;
- Б** віра в Господа;
- В** любов;
- Г** співи жайворонків.

ВПРАВА 29

Л. В. Костенко

* * *

Все більше на землі поетів,
вірніше — тих, що вміють римувати.
У джунглях слів поставили тенета,
але схопити здобич ранувато.

Зайці, папуги, гнізда горобині...
Великий щебет, писк і цвірінчання —
таке, що часом хочеться людині
поезію шукати у мовчанні.

Хай метушиться дріб'язок строкатий,
мінє шерсть залежно від погоди...
Поете, вмій шукати і чекати!
Найкращий вірш ще ходить на свободі.

Виконайте наведені нижче завдання до тексту.

ЗАВДАННЯ 1 (2 бали)

Що автор тексту має на увазі під словом «здобич»?

- А** Птахів і звірів; **В** читачів;
Б видавців; **Г** поетичні форми, образи, думки.

ЗАВДАННЯ 2 (2 бали)

До чого закликає автор тексту?

- А** Не боятися брати чужі ідеї та оригінально їх подавати;
Б вчитися перш за все гарно римувати;
В старанно, не поспішаючи працювати над твором;
Г хапатися за перший-ліпший образ або ідею.

ЗАВДАННЯ 3 (3 бали)

За жанром наведений текст — це ліричний твір. Ліричні твори зазвичай передають певні емоції, настрої. Опишіть, якими саме почуттями та настроєм сповнений вірш.

ЗАВДАННЯ 4 (5 балів)

Як ви розумієте, чому, за словами автора тексту, іноді людям хочеться «поезію шукати в мовчанні»?

Лист до Олени Пчілки

29 серпня 1886 р. Львів

Шановна пані!

Отсе, може, й бачили вже Ви початок Вашого оповідання в друку; друга глава якраз сьогодні вийшла, третя завтра почне складатись. Ви вже й догадуєтесь, що я пишу сей лист, щоб пригадати Вам Вашу ласкаву обіцянку — чимскоріш прислати решту повісті. Дуже добре було б, якби Ви прислали ціле докінчення, але якщо у Вас нема готового, то я не налягаю, пришліть, що є. Я так і розщитав (по Вашому слову), що цілість обнімати буде не більше 12-ти глав.

Правда, до кінця (без двох досі напечатаних глав) оставсь тільки 8 номер «Зорі»; надто ще «Люборацькі» і «Література» будуть іти до самого кінця, ну, та вже з двома главами якось дамо собі раду. Тільки коли б річ під руками у Вас (як се часто бува у мене) розрослася ширше, то се був би для мене клопіт, бо повість мусить вже бути сього року скінчена. Для того прошу Вас, шановна пані, кінчіть якнайшвидше і присилайте рукопис, щоб я міг добре обрахуватися з місцем.

Щодо перших глав, то сказав би я, що друга — сама краща, а третя найслабше оброблена, не для того, що нема діалогів, але для того, що багатий фактичний матеріал, що в ній міститься, якось хаотично накиданий і не дає ясного, випуклого образу. Ну, та се ще хиба невелика, котра аж надто окуплюється і живостію самого сюжету, і гарним опрацюванням двох перших глав. Поздоровляємо Вас обоє з Олею і засилаємо щире поздоровлення пані Лесі.

Ваш Іван Франко

Виконайте наведені нижче завдання до тексту.

ЗАВДАННЯ 1 (2 бали)

Якою є головна мета автора тексту?

- А** Розповісти про справи з виданням часопису;
- Б** привітати адресата;
- В** попросити адресата якомога скоріше надіслати твір;
- Г** поскаржитися на проблеми з друкуванням повісті.

ЗАВДАННЯ 2 (1 бал)

Що таке «Зоря», судячи з тексту?

- А** Періодичне видання;
- Б** назва видавництва;
- В** назва повісті адресата;
- Г** назва громадської організації.

ЗАВДАННЯ 3 (2 бали)

Чому переважно присвячено останній абзац тексту?

- А** Переказу твору адресата;
- Б** критичному розбору твору адресата;
- В** звіту автора листа про свої справи;
- Г** розповіді про родинні справи.

ЗАВДАННЯ 4 (4 бали)

За якими формальними ознаками зрозуміло, що наведений текст — це лист однієї особи, адресований до другої? Запишіть ці ознаки.

ЗАВДАННЯ 5 (3 бали)

Які стосунки між автором письма та адресатом, судячи з тексту листа? Оберіть один із варіантів і обґрунтуйте свій вибір (обраний варіант обведіть).

Ворожі

Відчужено-офіційні

Суто ділові, емоційно нейтральні

Дружні, товариські

Дуже теплі, майже родинні

Леся Українка

Писателі-русини на Буковині

(Читано 9 грудня 1899 р. в Літературно-артистичному товаристві в Києві)

(Уривок)

<...> Панна Ольга Кобилянська — найближча землячка Федьковича, бо зросла також в буковинських горах. Початкову освіту отримала в німецькій школі, а потім доповнила її читанням книжок головно в німецькій мові, якою спочатку писала свої твори та пише часом і тепер, бо знає цю мову дуже добре і має літературні зв'язки в німецькій Австрії та в Німеччині, де ті твори здобули собі велику пошану нарівні з кращими творами німецької модерни. Цей «німеччини» не можуть простити д. Кобилянській її земляки, бо німецький вплив справді досі знати на її стилі, але ж якщо німецька мова і справді була шкідлива для стилю письменки, то зате вона була їй дуже корисна для загального розвитку і врятувала її думку від сну в маломіщанському та дрібноурядницькому околі малого міста, де єдиним осередком культури була німецька бібліотека. Отже, «німеччина» відкрила письменці нашій світ ідей, познайомила її зі світовою літературою і навчила любити і розуміти хист. Справді, ідейний та естетичний розвиток у д. Кобилянської далеко вищий, ніж у тих австро-руських письменців, що розвивались під впливом тільки рідної та польської літератури. Німці показали д. Кобилянській і шлях до літератури і додали їй сили побороювати перші перешкоди, а від своїх земляків вона мала спочатку більше прикостей, ніж моральної помочі, і, либонь, не раз спадало їй на думку покинути назавжди українське письменство та й піти знову до своєї привітною, немов рідної «німеччини»; однак добре, що вона цього не вчинила, бо в німецькому письменстві вона тільки гість, хоч і милий, а в українському вона дома і може розмаїтіше виявити свій таланти. До того ж від 1895 р. вона стала признаним членом родини в українській літературі, і тепер їй не бракує пошани від редакторів, критиків, а надто читачів.

У творах своїх д. Кобилянська зачіпає найрозмаїтіші теми. Найбільше вироблений у неї тип інтелігентної жінки, що бореться за свою індивідуальність проти нівеляційного, загнітливого впливу австрійської буржуазії, затопленої в безнадійному філістерстві. Цій темі присвячене перше оповідання д. Кобилянської «Людина» і чималий психологічний роман «Царівна», що при деяких хибках форми та феміністичній тенденції, підкресленій більше, ніж би слід для гармонічного враження, все ж лишається одним з найкращих романів такого розбору. В той час, коли творився цей роман, д. Кобилянська була дуже захоплена ідеєю жіночого руху, будучи дуже під впливом феміністки-письменки д. Кобринської, але пізніше їй трохи збайдужилася ця справа, може, тим, що сталася для неї вже «перебути моментом», а сам принцип жіночої самостійності здався ясним і без довгих теоретичних доказів. <...>

Зрештою, властива сфера цієї письменки — це побит інтелігенції, вона його краще знає і через те, описуючи його, більше має нагоди розмаїтіше виявити свій таланти.

Виконайте наведені нижче завдання до тексту.

ЗАВДАННЯ 1 (3 бали)

Чому присвячено наведений текст?

- А** Загальній характеристиці творчості Кобилянської;
- Б** критичному розбору оповідання «Людина»;
- В** впливу австрійської культури на творчість письменниці;
- Г** аналізу роману «Царівна».

ЗАВДАННЯ 2 (2 бали)

Як, на думку автора тексту, вплинув зв'язок з німецькою культурою на Кобилянську?

- А** Покращив стиль письменниці;
- Б** німецька література стала джерелом сюжетів багатьох творів письменниці;
- В** письменниця мала змогу дебютувати на сторінках німецьких видань;
- Г** значно розширив ідейний і культурний кругозір письменниці.

ЗАВДАННЯ 3 (7 балів)

Наведений текст є уривком критичної статті. Прочитайте про особливості цього жанру та запишіть, які з них можна відзначити в тексті Лесі Українки. Стисло обґрунтуйте свій вибір.

Критика тлумачить й оцінює твори літератури з точки зору сучасності (у тому числі нагальних проблем суспільного і духовного життя) і особистих поглядів; виявляє і стверджує творчі принципи літературних напрямів; активно впливає на літературний процес, а також на формування суспільної свідомості; спирається на теорію та історію літератури, філософію, естетику. Часто має публіцистичний, політико-злободенний характер, перетинається із журналістикою.

Біологічно активні добавки

Біологічно активна харчова добавка — спеціальний харчовий продукт, призначений для вживання або введення в межах фізіологічних норм до раціонів харчування чи харчових продуктів з метою надання їм дієтичних, оздоровчих, лікувально-профілактичних властивостей, щоби забезпечити нормальні та відновити порушені функції організму людини.

Історія

Термін біологічно активні добавки (nutraceuticals) був запропонований доктором Стівеном де Феліс, засновником і головою Фонду інновацій у медицині (FIM) 1989 року для опису продуктів харчування і фармацевтичного виробництва.

Оскільки БАД стали об'єктом діяльності безлічі комерційних фірм, які активно рекламують і часто проводять їх кустарним чином, і спочатку не були затребувані офіційною медициною, їх тлумачення стало двозначним як серед споживачів, так і серед медичного персоналу. Це часто призводить до серйозних помилок і неправильних дій.

Форми випуску та типи БАДів

Біологічно активні добавки випускають у вигляді фармацевтичних форм: порошків, таблеток, капсул, сиропів, екстрактів, настоянок, концентратів із рослинної, тваринної або мінеральної сировини, виготовлених хімічним та біотехнологічним способами.

Традиційно БАД поділяються на три групи: нутрицевтики, еубіотики, парафармацевтики.

ВИДИ БАДІВ	
Нутрицевтики	біологічно активні речовини, які застосовують для корекції хімічного складу раціону людини
Парафармацевтики	біологічно активні речовини, які застосовують для підтримки у фізіологічних межах функціональної активності органів та систем, профілактики патологічних станів та допоміжної терапії
Еубіотики (пробіотики)	біологічно активні добавки, які містять живі мікроорганізми та нормалізують мікрофлору кишківника

Біологічно активні добавки створюють на основі загальновідомих нутрієнтів, які тривалий час застосовували в медичній практиці (вітаміни, мінеральні речовини, продукти перероблення рослин та життєдіяльності мікроорганізмів тощо).

Призначення

БАД належить до категорії спеціальних харчових продуктів. Їого застосовують для оптимізації раціону сучасної людини з урахуванням рекомендованих норм споживання основних нутрієнтів, для коригування структури харчування населення, а також для профілактики цілої низки захворювань.

(За матеріалами «Вікіпедії»;
посилання на статтю:

https://uk.wikipedia.org/wiki/Біологічно_активні_добавки)

Коли та на які спортивні секції віддавати дитину

<p>4 роки</p> <p>ІГРОВІ ВИДИ СПОРТУ <i>Характеризуються постійним чергуванням інтенсивної м'язової діяльності і відпочинку</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Бадмінтон • Баскетбол • Водне поло • Волейбол • Гандбол • Теніс • Настільний теніс • Футбол • Хокей <p>✓ Витривалість, ✓ координація рухів, ✓ психічна стійкість</p>	<p>5 років</p> <p>1. ВИДИ СПОРТУ ЗІ СКЛАДНОЮ КООРДИНАЦІЄЮ <i>Спортсмени змагаються у складності і красі виконання рухів</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Акробатика • Спортивна гімнастика • Художня гімнастика • Стрибки у воду • Стрибки з трампліна • Фігурне катання • Синхронне плавання <p>✓ Координація, ✓ витримка, ✓ увага</p> <p>2. ІНТЕЛЕКТУАЛЬНІ ІГРИ <i>Сприяють покращенню інтелектуальних здібностей</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Шахи • Шашки <p>✓ Уміння логічно мислити, ✓ пам'ять, ✓ витримка</p>	<p>6 років</p> <p>ЦИКЛІЧНІ ЛІТНІ ВИДИ СПОРТУ <i>В основу циклічних видів покладено повторення рухів у циклі</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Академічна гребля • Плавання • Тріатлон • Велосипедний спорт • Бігові дисципліни легкої атлетики <p>✓ Витривалість</p>	<p>7 років</p> <p>1. ЦИКЛІЧНІ ЗИМОВІ ВИДИ СПОРТУ <i>В основу циклічних видів покладено повторення рухів у циклі</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Біатлон • Лижні гонки • Ковзанярський спорт <p>✓ Витривалість</p> <p>2. ШВИДКІСНО-СИЛОВІ ВИДИ СПОРТУ <i>Пов'язані з виконанням швидких, сильних короткочасних рухів</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Легкоатлетичні стрибки і спринтерські дистанції • Метання • Важка атлетика <p>✓ Витривалість, ✓ сила</p>
--	--	--	--

(За матеріалами видання «Аргументи та факти»)

Виконайте наведені нижче завдання до тексту.

ЗАВДАННЯ 1 (1 бал)

У якому віці краще віддавати дитину на шахи?

A У 4 роки	B у 6 років;
Б у 5 років;	7 у 7 років.

ЗАВДАННЯ 2 (1 бал)

Що, згідно з текстом, у першу чергу розвиває у дитини футбол?

A Пам'ять;	B логічне мислення;
Б координацію, психічну стійкість;	Г увагу.

ЗМІСТ

Шановний друже!	1
Приклад виконання завдань	2
Оцінювання виконання завдань	4
Вправа 1 (тренувальна)	5
Вправа 2	5
Вправа 3 (тренувальна)	6
Вправа 4	6
Вправа 5 (тренувальна)	7
Вправа 6 (тренувальна)	8
Вправа 7 (тренувальна)	9
Вправа 8	10
Вправа 9	12
Вправа 10	14
Вправа 11	16
Вправа 12	18
Вправа 13	20
Вправа 14	22
Вправа 15	24
Вправа 16	26
Вправа 17	28
Вправа 18	30
Вправа 19	33
Вправа 20	35
Вправа 21	37
Вправа 22	39
Вправа 23	41
Вправа 24	44
Вправа 25	46
Вправа 26	48
Вправа 27	50
Вправа 28	52
Вправа 29	54
Вправа 30	55
Вправа 31	57
Вправа 32	59
Вправа 33	61
Вправа 34	63

Для завантаження додаткових матеріалів за кожною темою:

1. Увійдіть на сайт **interactive.ranok.com.ua**
2. Зареєструйтеся, натиснувши кнопку «Зареєструватися зараз»
3. Під час реєстрації оберіть статус «Я вчитель» або «Я учень»
4. На головній сторінці в поле для введення скретч-коду введіть код 178100
5. Натисніть кнопку «ОК» та завантажте матеріали

Під час підготовки до ЗНО Ви можете скористатись **аудіопідручником «Українська література. 11 клас»** О. Борзенка,

О. Лобусової та інтерактивною **аудіохрестоматією «Українська література»** З. Тищенко, Ю. Гарюнової, І. Літвінової, С. Бутко

Служба технічної підтримки:

тел. (066) 576-53-75, (098) 037-54-68
(понеділок—п'ятниця з 10⁰⁰ до 18⁰⁰)
interactive@ranok.com.ua

Навчальне видання Д178100У.

ПОЛУЛЯХ Наталія Сергіївна

СТОЛІЙ Ірина Леопольдівна

ЛОБУСОВА Олена Вікторівна

КИРИЧЕНКО Наталія Володимирівна

Підписано до друку 12.07.2021.

Формат 84×108/16. Папір офсетний.

Гарнітура Шкільна. Друк офсетний.

Ум. друк. арк. 6,72.

УКРАЇНСЬКА МОВА

Читання й аналіз тексту.

Підготовка до ЗНО

Редактор *О. О. Якименко*

Технічний редактор *О. В. Сідельникова*

Коректор *І. В. Ткаченко*

Регіональні представництва
видавництва «Ранок»:

З питань придбання продукції
видавництва «Ранок» звертатися за тел.:

у Харкові — (057) 727-70-80;

Києві — (067) 449-39-65, (093) 177-05-04;

Вінниці — (067) 534-51-62;

Дніпрі — (067) 635-19-85;

ТОВ Видавництво «Ранок»,

вул. Кібальчича, 27, к. 135, Харків, 61071.

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи

ДК №5215 від 22.09.2016.

Для листів: вул. Космічна, 21а, Харків, 61145.

E-mail: office@ranok.com.ua

Тел. (057) 719-48-65,

тел./факс (057) 719-58-67.

Київ — тел. (044) 229-84-01,

e-mail: office.kyiv@ranok.com.ua,

Львів — тел. (067) 269-00-61,

e-mail: office.lviv@ranok.com.ua.

Житомирі — (067) 122-63-60;

Львові — (067) 340-36-60;

Миколаєві та Одесі — (067) 551-10-79;

Черкасах — (0472) 51-22-51;

Чернігові — (067) 440-88-93.

E-mail: commerce@ranok.com.ua.

«Книга поштою»: вул. Котельниківська, 5, Харків, 61051.

Тел. (057) 727-70-90, (067) 546-53-73.

E-mail: pochta@ranok.com.ua

www.ranok.com.ua

Папір, на якому надрукована ця книга:

безпечний для здоров'я
та повністю
переробляється

з оптимальною білизною,
рекомендованою
офтальмологами

відбілювався
без хлору,
без діоксиду титану

Разом дбаємо про екологію та здоров'я

ВИДАВНИЦТВО
РАНОК

Комплект для підготовки до ЗНО з української мови та літератури

Увесь обсяг матеріалу для досягнення високих результатів ЗНО з української мови та літератури

або

або

Для зручності користування матеріал розподілено на три частини

Усі художні твори з коментарями й інтерактивними завданнями. Застосовуються спеціальні техніки запам'ятовування

Тестові зошити: найновіші завдання, бланки, ключі

Завдання для відпрацювання навичок читання й аналізу текстів

ВИДАВНИЦТВО **РАНOK**
 НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНА ЛІТЕРАТУРА
УСІ КНИГИ ТУТ!
 ranok.com.ua
 e-ranok.com.ua
 pochta@ranok.com.ua
 (057) 727-70-90